

Boverkets byggregler (BBR) avsnitt 3 – Tillgänglighet, bostadsut- formning, rumshöjd och driftutrymmen

Vägledning från PBL kunskapsbanken
(före 1 december 2025)

Titel: Boverkets byggregler (BBR) avsnitt 3 – Tillgänglighet, bostadsutformning, rumshöjd och driftutrymmen – Vägledning från PBL kunskapsbanken (före 1 december 2025)
Utgivare: Boverket, december, 2025

Om vägledningens aktualitet

Denna vägledning avser Boverkets byggregler (BBR) i den lydelse och struktur som gällde före den 1 december 2025. Den behandlar ärenden som påbörjades före detta datum och utgår från den dåvarande kopplingen till 9 kap. i plan- och bygglagen (PBL).

Den 1 december 2025 trädde förändringar i kraft i regelverket, främst i 9 kap. PBL.

Denna publikation kommer inte att uppdateras. Den var tidigare publicerad som webbtex t i PBL kunskapsbanken under perioden januari 2017–november 2025, men ges nu ut i oförändrad form som en arkiverad vägledning.

För ärenden som påbörjats den 1 december 2025 eller senare ska den vägledning som avser BBR användas. Observera att BBR endast gäller till och med den 1 juli 2026. Därefter upphör övergångsbestämmelserna för BBR att gälla.

Innehållsförteckning

Om vägledningens aktualitet	3
Om vägledningen	5
Tillgänglighetskrav för byggnader och tomter i BBR	7
När krävs tillgänglig hiss?	17
Tillgänglighet i bostäder	26
Plats för medhjälpare vid sängplats	31
Hygienrum	35
Dörrar	43
Kontrastmarkering	51
Ramper	55
Rullstolar	61
Bostadsutformning	66
Utformningsstandard	71
Studentbostäder	73
Bostäder med gemensamma delar	76
Utrymme för sömn och vila	79
Inredning och utrustning för matlagning	82
Rumshöjd	84
Driftutrymmen	88

Om vägledningen

Vägledningen innehåller information om äldre byggregler (BBR) och (EKS), förklarar samband mellan reglerna och sätter in byggreglerna i ett sammanhang med plan- och bygglagen som grund. Syftet med vägledningen är att öka förståelsen för reglerna och underlätta tillämpningen av reglerna.

Vägledningen följer samma indelning som Boverkets byggregler, BBR. Den är uppdelad i åtta olika avsnitt. De två första avsnitten är gemensamma regler som gäller oavsett vilket krav det gäller och dessa avsnitt behöver därför läsas av alla som kommer i kontakt med BBR.

Avsnittsindelningen är följande:

- Avsnitt 1 Inledning
- Avsnitt 2 Allmänna regler
- Avsnitt 3 Tillgänglighet, bostadsutformning, rumshöjd och driftutrymmen (den del du läser nu)
- Avsnitt 5 Brandskydd
- Avsnitt 6 Hygien, hälsa och miljö
- Avsnitt 7 Bullerskydd
- Avsnitt 8 Säkerhet vid användning
- Avsnitt 9 Energihushållning

Reglerna om bärförmåga, stadga och beständighet finns i en egen författning, Boverkets föreskrifter och allmänna råd (BFS 2011:10) om tillämpning av europeiska konstruktionsstandarder (eurokoder), EKS, och vägledningen finns i en egen pdf.

Hitta till föreskrifterna och konsekvensutredningarna

När BBR ändras tas en konsekvensutredning fram. I konsekvensutredningen beskrivs ändringarna i reglerna, motivet till ändringarna och konsekvenserna av ändringarna. Här kan du ta del av konsekvensutredningar för olika versioner av BBR.

Senaste versionen av BBR (från 2011):

[Boverkets byggregler - föreskrifter och allmänna råd. BFS 2011:6 \(i Boverkets författningssamling\)](#)

Hitta till lagar och förordningar

I vägledningen görs hänvisningar till paragrafer i blå rutor. För att ta del av den lydelse som gällde vid tidpunkten för vägledningens omarbetning till pdf i november 2025 hänvisas till Svensk författningssamling (SFS).

[Svensk författningssamling \(på Regeringskansliets webbsida\)](#)

Boverket nya byggregler

Den 1 juli 2025 började Boverkets nya byggregler att gälla. Under en övergångstid fram till och med 30 juni 2026 kan byggherren välja att använda Boverket byggregler (BBR).

[Nya byggregler](#)

Energihushållningsreglerna finns i BBR 31

I BBR 31 finns inledande och allmänna regler och bestämmelser om energihushållning. Anledningen till att Boverket tog fram BBR 31 var för att det fortfarande saknas nya energihushållningsregler. Energihushållningsreglerna i BBR 31 ska därför fortsatt tillämpas tills den nya författningen om energihushållning kommer på plats. BBR 31 trädde i kraft den 1 juli 2025 samtidigt som Boverkets nya byggregler. Länken går till Boverkets författningssamling och du får scrolla till BFS 2024:14 - BBR 31 för att komma rätt.

[Boverkets byggregler - föreskrifter och allmänna råd \(BFS 2024:14\) om ändring av Boverkets byggregler \(2011:6\) \(i Boverkets författningssamling\)](#)

Tillgänglighetskrav för byggnader och tomter i BBR

Byggnader och tomter ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Kraven för tillgänglighet finns som tomtkrav, utformningskrav och tekniska egenskapskrav.

Tillgänglighetskrav i PBL och PBF

Övergripande krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga finns i plan- och bygglagen, PBL samt i plan- och byggförförordningen, PBF. Tillgänglighetskraven i PBL och PBF förtydligas i tillämpningsföreskrifter, bland annat i Boverkets byggregler, BBR.

Tillgänglighetskrav finns som tomtkrav, utformningskrav och tekniska egenskapskrav.

- Tomtkraven för tillgänglighet har sin grund i 8 kap. 9 § PBL.
- Utformningskrav för tillgänglighet har sin grund i 8 kap. 1 § PBL och 3 kap. 4 § PBF.
- Tekniska egenskapskrav för tillgänglighet har sin grund i 8 kap. 4 § PBL och 3 kap. 18 § PBF.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 9 §

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 1 §

Plan- och byggförförordning (2011:338) 3 kap. 4 §

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 4 §

Plan- och byggförförordning (2011:338) 3 kap. 18 §

Ansvaret för att uppfylla tillgänglighetskraven

Det är byggherren som ansvarar för att reglerna i PBL, PBF och BBR uppfylls. Kraven i PBL, PBF och BBR är samhällets minimikrav på byggnader när det gäller bland annat tillgänglighet och användbarhet. Det är naturligtvis tillåtet och möjligt att bygga bättre än vad minimikraven i reglerna anger. Men utifrån PBL kan samhället endast ställa krav och ingripa med sanktioner om minimikraven inte uppfylls.

Plan- och bygglag (2010:900) 10 kap. 5 §

Begreppen tillgänglig och användbar

När begreppen tillgänglig och användbar eller tillgänglighet och användbarhet används i reglerna menas tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Exempel på nedsatt rörelseförmåga är nedsatt funktion i armar, händer, bål och ben liksom dålig balans. Personer med nedsatt rörelseförmåga kan behöva använda till exempel rullstol, rollator eller käpp.

Exempel på nedsatt orienteringsförmåga är nedsatt syn, hörsel eller kognitiv förmåga. Nedsatt kognitiv förmåga kan till exempel vara utvecklingsstörning och hjärnskada.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:112

Syftet med reglerna om tillgänglighet

Syftet med reglerna om tillgänglighet är att så många som möjligt ska kunna delta i samhället på lika villkor. Den byggda miljön ska kunna användas både av personer som har full rörlighet och personer som använder till exempel rullstol, rollator eller käpp. Även personer som har nedsatt syn, nedsatt hörsel eller nedsättning av andra orienteringsförmågor ska kunna använda den byggda miljön.

FN konventionen

Sverige är sedan år 2009 juridiskt bunden av FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionen syftar till att undanröja hinder för personer med funktionsnedsättning så att dessa personer inte berövas sina mänskliga rättigheter. Konventionen är införlivad i svensk lagstiftning, till exempel i PBL.

[Konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och fakultativt protokoll till konventionen \(SÖ 2008:26\) \(på Regeringskansliets webbplats\)](#)

Tillgänglighetskraven och undantag

Tillgänglighetskraven gäller byggnader och vissa bygglovspliktiga anläggningar. Det handlar om tillgänglig entré till byggnadsverket och tillgänglighet inne i byggnadsverket.

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 5 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 19 §

Det finns några undantag från kraven på tillgänglighet för byggnader.

- Fritidshus med högst två bostäder behöver inte vara tillgängliga. Fritidshus definieras inte i PBL, PBF eller BBR. Enligt Plan- och byggtimer 1994, TNC 95 är fritidshus småhus som inte är inrättat för helårsboende.
- Arbetslokaler behöver inte vara tillgängliga om det är obefogat att göra lokalerna tillgängliga och användbara med hänsyn till verksamhetens art. I en och samma arbetslokal kan vissa delar av lokalerna behöva vara tillgängliga medan andra delar inte behöver vara det. Undantaget gäller den delen av lokalen där full funktionsförmåga behövs för att kunna utföra arbetet. Undantaget kan vara motiverat för till exempel viss tung industri och för arbetsplatser med enbart servicepersonal. Men kontorslokaler i anslutning till sådana arbetslokaler ska alltid tillgänglighetsanpassas. (jfr prop. 1985/86:1 sid. 495)
- Entrén till ett en- eller tvåbostadshus behöver inte vara tillgängligt om det med hänsyn till terrängen inte är rimligt att uppfylla kraven. Undantaget gäller inte krav på tillgänglighet inne i en- eller tvåbostadshuset.

[Fritidshus TNC 95 termer \(på Rikstermbankens webbplats\)](#)

[Med förslag till ny plan- och bygglag, prop. 1985/86:1 \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

Från och med den 1 juli 2025 gäller kravet på tillgänglighet och användbarhet inte heller i fråga om upp till 80 procent av studentbostäderna i en byggnad. Men studentbostäderna ska kunna besökas av personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Studentbostäder är inte enbart bostäder avsedda för studerande på universitet eller högskola, utan även bostäder avsedda för studerande på annan eftergymnasial utbildning eller vuxenutbildning.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 6 §

Plan- och bygglag (2010:900) 1 kap. 4 §

Du kan läsa mer om undantaget från krav på tillgänglighet och användbarhet för studentbostäder på sidan [tillgängliga Studentbostäder](#).

[Tillgängliga studentbostäder](#)

Tillgänglighetskraven gäller också obebyggda tomter som ska bebyggas. Det handlar om att kunna använda tomten och komma fram till byggnadsverket.

Det finns ett undantag från kravet på att tomten ska vara tillgänglig. Kravet gäller inte om det med hänsyn till terrängen och förhållandena i övrigt är orimligt. Undantaget finns eftersom tillgänglighetskravet inte kan tillgodoses i alla typer av terräng. Undantaget gäller inte krav på tillgänglighet inne i byggnadsverket, utan enbart undantag från kravet på tomten.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 9 §

Hisskrav i PBF

Grundkravet i PBF är att byggnader som har fler än en våning ska ha hiss eller någon annan lyftanordning om det behövs för att uppfylla kravet på tillgänglighet.

Bostäder i byggnader med färre än tre våningar behöver dock inte ha hiss eller annan lyftanordning. Innehåller sådana byggnader bostäder som inte nås från marken ska de dock vara projekterade och utförda så att det utan svårighet går att installera en hiss eller annan lyftanordning i efterhand. Det ingår dock inte i byggherrens ansvar enligt bygglagstiftningen att installera en sådan hiss eller annan lyftanordning i efterhand.

Behovet av hiss är kopplat till antalet våningar, inte antalet plan. När det gäller krav på hiss ska vind jämföras med våning om det på vinden finns en bostad eller huvuddelen av en bostad.

Plan- och byggförfordning (2011:338) 3 kap. 4 §

Plan- och byggförfordning (2011:338) 3 kap. 18 §

Plan- och byggförfordning (2011:338) 1 kap. 4 §

Tillgänglighetskrav i attefallshus

Attefallshus är en bygglovsbefriad komplementbyggnad eller ett bygglovsbefriad komplementbostadshus. Attefallshuset får inte ha större byggnadsarea än 30,0 m². Det är yttermått som avses med 30,0 m². Ett attefallshus som är ett komplementbostadshus och ska användas för permanentboende ska vara tillgängligt och användbart för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Kraven på tillgänglighet och användbarhet bedöms inför startbeskedet eftersom det inte behövs något bygglov.

Plan- och bygglag (2010:900) 9 kap. 4 a §

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 6 §

Plan- och byggförfordning (2011:338) 6 kap. 5 §

Tillgänglighetskrav i BBR

I BBR finns tillämpningsföreskrifter till reglerna om tillgänglighet i PBL och PBF. BBR gäller när man uppför eller ändrar en byggnad. Reglerna innehåller också krav på tomter.

Reglerna för tillgänglighet på tomt och vid uppförande av byggnad finns i avsnitt 3:1. Regler för tillgänglighet vid ändring av byggnad finns i avsnitt 3:51. Avsnitt 3:1 BBR är uppdelad i allmänna regler under avsnitt 3:11, tomtregler under avsnitt 3:12, regler om tillgängliga entréer till byggnader under avsnitt 3:13 och regler om tillgänglighet i byggnader i avsnitt 3:14.

[Ändring av byggnader](#)

Avsnitt 3:14 innehåller generella regler för byggnader, till exempel för entré- och kommunikationsutrymmen i bostäder och i arbetslokaler. Det finns dessutom särskilda regler för publika lokaler i avsnitt 3:145, bostäder i avsnitt 3:146 och 3:147 och bostadskomplement i avsnitt 3:148.

Tomtkrav, utformningskrav och tekniska egenskapskrav i BBR

Tillgänglighetskrav finns i BBR som tre olika typer, det är tomtkrav, utformningskrav och tekniska egenskapskrav. Utformningskraven om tillgänglighet och användbarhet och tomters tillgänglighet och användbarhet prövas i samband med handläggning av bygglovet. Tekniska egenskapskrav om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga hanteras vid det tekniska samrådet och startbeskedet.

I inledningen till avsnittet 3:1 förtydligas vad som är regler till utformningskrav, tekniska egenskapskrav eller bådadera. För att underlätta för läsarna har Boverket tagit fram ett stöddokument som med olika färgsättning och stil skiljer på vad som är vad. Ta del av dokumentet under rubriken "Dokument" under rubriken "Relaterad information".

Boverket har vidare gjort en webbutbildning som tydliggör skillnaderna mellan utformningskrav och tekniska egenskapskrav. Ta del av webbutbildningen Utformningskrav och tekniska egenskapskrav under rubriken "Boverkets webbutbildningar" i "Relaterad information".

Hisskrav i BBR

Det finns inte enbart regler om krav på hiss i PBF, utan det finns också regler om krav på hiss i BBR. Reglerna i BBR handlar om när det är krav på två hissar och när det är krav på hiss för transport med sjukbår.

Transport med sjukbår i hiss ska kunna ordnas i bostadshus med fler än fyra plan.

Ytterligare en personhiss ska finnas i byggnader som har fler än tio plan. För båda hissarna gäller att de ska nå ända upp till sista plan som ska vara tillgängligt. Båda hissarna behöver vara tillgängliga. Om den översta bostaden är i två plan så behöver hissen endast nå det tillgängliga första planet i bostaden. Om man frivilligt väljer att ha fler hissar än vad reglerna om byggande föreskriver så behöver dessa extra hissar inte vara tillgängliga.

I BBR används begreppet plan som en samlingsbeteckning för alla våningsplan, källarplan eller vindsplan.

Det finns regler i BBR om hur tillgängliga hissar ska utformas.

I det allmänna rådet till BBR 3:144 finns hänvisningar till standarden SS-EN 81-70 för hissar som uppfyller kraven.

Om nivåskillnader behöver utjämnas på ett plan som ska vara tillgängligt kan hiss vara ett sätt att utjämna skillnaden. Men det finns andra alternativ, som till exempel ramp.

[När krävs tillgänglig hiss?](#)

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - BBR avsnitt 3:144

Starka kopplingar till säkerhet vid användning

I avsnitt 8 om säkerhet vid användning finns regler som berör tillgänglighet. Det finns starka kopplingar mellan reglerna om tillgänglighet och reglerna om säkerhet vid användning. Ett exempel är kontrastmarkering i trappor.

Standarder

BBR hänvisar ibland i allmänna råd till standarder. Man kan följa de standarder som BBRs allmänna råd hänvisar till. De allmänna råden i BBR är exempel som visar hur man kan uppnå de krav som ställs i föreskriften. Byggherren kan göra på ett annat sätt om byggherren kan visa att kraven i föreskriften ändå uppfylls. Standarder finns inte på nätet att ladda ner utan får beställas från SIS-Förlag AB.

När det gäller tillgänglighet hänvisar BBR i allmänt råd till den svenska standarden SS 91 42 21:2006. Där finns det exempel på dimensionerande tillgänglighetsmått i bostäder. I standarden finns bland annat exempel på hygienrum som uppfyller kraven på både tillgänglighet och bostadsutformning.

[Standard för bostadsutformning, S 91 42 21:2006](#)

Arbetsmiljöverkets regler om tillgänglighet

Arbetsmiljöverket ger utifrån arbetsmiljölagen ut föreskrifter om arbetsplatsens utformning som innehåller regler om tillgänglighet för arbetstagare.

[Arbetsmiljöverkets webbplats](#)

Särskilda boendeformer för äldre är bostäder men oftast även arbetsplatser för vårdpersonal. Det innebär att i särskilda boendeformer gäller både de särskilda reglerna om tillgänglighet för bostäder i BBR liksom Arbetsmiljöverkets regler om arbetsplatsens utformning. Till exempel är regler om storlek på hygienrum olika i BBR jämfört med Arbetsmiljöverkets regler. Av arbetsplatsens utformning AFS 2020:1 följer att i utrymmen där arbetstagare måste utföra vissa arbetsmoment ska det finnas ett fritt arbetsutrymme. Arbetsmoment som innebär kraftutövning eller arbete där arbetstagare behöver vrida, huka eller böja sig ned ska det normalt finnas ett fritt arbetsutrymme om minst 0,8 meter. När hjälpmedel och arbetsutrustning, eller annan teknisk utrustning, används behövs dessutom ett fritt utrymme för att hantera och manövrera dessa. Den prövning av mått som görs av byggnadsnämnden innefattar endast reglerna i PBL, PBF och BBR.

Certifiering av sakkunniga i tillgänglighet, TIL

Byggnadsnämnden kan kräva att en certifierad sakkunnig ska kontrollera att de tekniska egenskapskraven på tillgänglighet är uppfyllda, när byggherrens egenkontroll inte är tillräcklig. Uppgiften för en certifierad sakkunnig i tillgänglighet utifrån PBL är begränsad till att genomföra de kontroller av de tekniska egenskaperna som bestämts av byggnadsnämnden i kontrollplanen. Intyg ska lämnas av den sakkunnige beträffande det som kontrolleras, om bygglagstiftningens krav uppfylls eller inte. Byggnadsnämnden ska godta utlåtanden från sakkunniga vars kompetens har styrkts genom certifiering.

Plan- och bygglag (2010:900) 10 kap. 8 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 7 kap. 4 §

En person som är certifierad sakkunnig tillgänglighet kan jobba med andra arbetsuppgifter än de som följer av PBL. Det vill säga att den certifierade sakkunnige gör andra uppgifter än att genomföra de kontroller som av byggnadsnämnden i kontrollplanen bestämts ska utföras av certifierade sakkunniga. Till exempel kan en byggherre anlita en certifierad sakkunnig tillgänglighet som konsult för att i ett tidigt skede få fram

uppgifter om vilka möjliga lösningar som finns för att byggnaden ska uppfylla tillgänglighetskraven.

Boverket skriver reglerna som säger vilka krav som gäller för att en person ska kunna bli certifierad som sakkunnig i tillgänglighet. Reglerna finns i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om certifiering av sakkunniga i tillgänglighet, TIL. Ta del av TIL under rubriken "Boverkets författningssamling" i Relaterad information. Motiv till TIL finns i konsekvensutredningen till TIL. Konsekvensutredningen skrevs när reglerna togs fram, alltså före 2011. När konsekvensutredningen skrevs fanns inte uppdelningen mellan utformningskrav och tekniska egenskapskrav i lagen. Utformningskraven granskas i bygglovet och ingår inte i kontrollen som en certifierad sakkunnig TIL ska göra.

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:18\) om certifiering av fristående sakkunniga kontrollanter av tillgänglighet \(i Boverkets författningssamling\)](#)

Företaget Kiwa Sverige sköter certifiering av sakkunniga i tillgänglighet. Boverket utfärdar alltså inga certifikat. Länk till Kiwa Sverige, hittar du i "Relaterad information".

Handböcker

Det finns en mängd olika handböcker som behandlar tillgänglighet. Handböcker kan innehålla beskrivningar av gällande regler men är inte bindande.

"Enklare utan hinder" är ett exempel på handbok. Den har getts ut av Boverket och handlar om reglerna om enkelt avhjälpta hinder, HIN. I handboken visas hur enklare hinder kan byggas bort på ett bra sätt. Den visar att det inte finns ett enda givet enkelt sätt att undanröja hindren. Handboken illustrerar olika sätt att gå till väga i konkreta situationer.

"Bygg ikapp" är ett annat exempel på handbok. Den ges ut av Svensk byggtjänst. Handboken innehåller information om gällande regler och fördjupad kunskap om vad som behövs för att göra den byggda miljön tillgänglig och användbar. Den innehåller också en mängd exempel på lösningar som uppfyller kraven i reglerna, men också exempel på lösningar som går utöver kraven i reglerna.

Fler regler om tillgänglighet finns i ALM och HIN

PBL kraven på tillgänglighet preciseras även i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader, ALM. När man anlägger nya

allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader ska de göras tillgängliga och användbara. Det gäller till exempel gator, torg, parker, fritidsområden och friluftsbad. Reglerna finns i ALM.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 12 §

PBL kraven på tillgänglighet preciseras även i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser, HIN. Enkelt avhjälpbara hinder ska åtgärdas enligt HIN. Reglerna i HIN gäller retroaktivt. Till exempel kan tillgänglighetskonsulter bedöma om ett hinder är enkelt att åtgärda och även hjälpa till med en handlingsplan.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 2 §

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 12 §

Du kan hitta reglerna i ALM och HIN i "Relaterad information".

Diskriminering

Bristande tillgänglighet är en form av diskriminering i diskrimineringslagen.

[Diskrimineringslag \(2008:567\) \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

Myndigheten för delaktighet

Myndigheten för delaktighet, MFD, är en sammanslagning av Handisam och delar av Hjälpmedelsinstitutet. MFD arbetar för att alla ska ha samma möjligheter att vara delaktiga i samhället och kunna ta del av mänskliga rättigheter.

Myndigheter ska särskilt verka för att deras lokaler är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning.

[Förordningen \(2001:526\) om statliga myndigheters ansvar för genomförande av funktionshinderspolitiken \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

Läs mer om verksamheten hos Myndigheten för delaktighet, MFD, i "Relaterad information".

Webbutbildning

[Utformningskrav och tekniska egenskaper \(webbutbildning\)](#)

Relaterad information

Boverkets författningssamling

[Boverkets byggregler \(2011:6\) – föreskrifter och allmänna råd \(i Boverkets författningssamling\)](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:5\) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader \(i Boverkets författningssamling\)](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:18\) om certifiering av sakkunniga av tillgänglighet \(i Boverkets författningssamling\)](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:13\) om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser \(i Boverkets författningssamling\)](#)

På andra webbplatser

[Myndigheten för delaktighets webbplats \(mfd.se\)](#)

[Kiwa Sverige](#)

Publikationer

[Enklare utan hinder](#)

Dokument

[Vägledning Utformningskrav respektive egenskapskrav \(PDF, 342 KB\)](#)

När krävs tillgänglig hiss?

Om det behövs för att en byggnad ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, ska byggnaden vara försedd med en eller flera hissar eller andra lyftanordningar.

Varför behövs det krav på hiss?

Kravet på hiss har som syfte att personer med nedsatt rörelseförmåga ska kunna använda byggnaden och på så sätt delta i samhället på lika villkor som andra människor. När det i denna vägledningstext talas om hiss så avses även andra lyftanordningar som uppfyller kravet att göra byggnaden tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga.

Huvudregeln om när det krävs tillgänglig hiss

Huvudregeln i reglerna om byggnade är att byggnader som uppförs och har fler än en våning ska ha hiss om det behövs för att uppfylla krav på tillgänglighet. Huvudregeln gäller alla slags byggnader, och för bostäder gäller det både småhus och flerbostadshus.

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 4 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 18 §

Det finns krav på hiss även för vissa andra anläggningar än byggnader om de är bygglovspliktiga. Behovet av hiss bedöms då med hänsyn till anläggningens syfte och behovet av tillträde för allmänheten.

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 5 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 19 §

Undantag från huvudregeln på hiss i byggnader

Det finns två undantag från huvudregeln på hiss vid uppförande av byggnader. Undantagen gäller

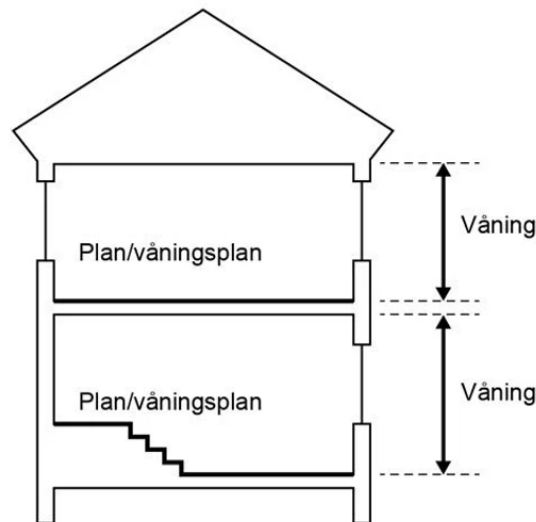
- byggnader som innehåller bostäder och har färre än tre våningar
- arbetslokaler om kravet är obefogat med hänsyn till arten av den verksamhet som lokalerna är avsedda för

Undantaget för byggnader som innehåller bostäder och har färre än tre våningar

Undantaget gäller byggnader som innehåller bostäder och har färre än tre våningar och där hiss behövs för att uppnå tillgänglighet.

För bedömning av om undantaget från hisskravet ska tillämpas behöver man identifiera hur många våningar byggnaden har. Avgörande är om byggnaden innehåller färre än tre våningar. Vad som räknas som våning är därför centralt.

Våning definieras i plan- och byggförordningen, PBF, som utrymme i en byggnad där utrymmet avgränsas åt sidorna av byggnadens ytterväggar, uppåt av ett tak eller bjälklag och nedåt av ett golv. Ett plan är golvplanet i en våning, vilket framgår av TNC:s publikation Plan- och byggtermer 1994.

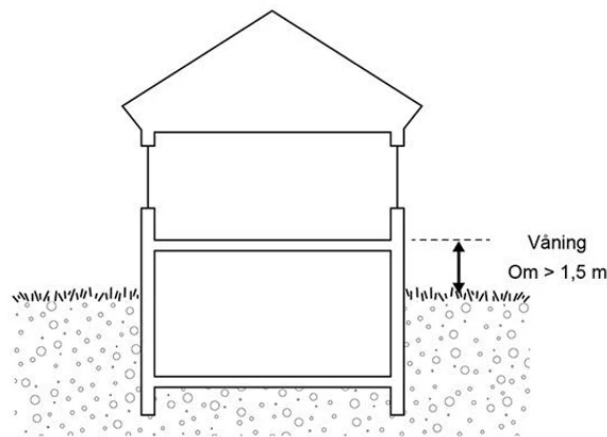

Figur 1. Illustration av definitioner av plan/våningsplan och våning. Illustration: Altefur Development/Boverket

I bestämmelserna om krav på hiss i byggnader med bostäder står det att med våning ska jämföras vind där det finns en bostad eller huvuddelen av en bostad. Så om det på en vind finns en bostad eller huvuddelen av en bostad räknas den som en våning vid tillämpningen av bestämmelsen om undantag från krav på hiss för byggnad med färre än tre våningar. Denna specialbestämmelse i 3 kap. 4 § andra stycket PBF för byggnader med bostäder tar över den generella bestämmelsen som finns i 1 kap. 4 § andra stycket PBF om när vind ska räknas som våning. 1 kap. 4 § andra stycket PBF ska alltså inte tillämpas vid bedömning av om hiss krävs enligt 3 kap. 4 § PBF.

I TNC:s publikation Plan- och byggtermer 1994 anges att vind är utrymme i byggnad begränsat mot det fria huvudsakligen av yttertak och begränsat nedåt av det översta bjälklaget.

Själva begreppet källare definieras inte i PBL eller PBF. I TNC står det att källare är våning som till övervägande del är belägen under omgivande markyta. En källare räknas som våning i PBF endast om golvet översida i våningen närmast ovanför källaren ligger mer än 1,5 meter över markens medelnivå invid byggnaden. En sådan källare räknas alltså som våning.

Figur 2. Illustration av källare. Illustration: Altefur Development/Boverket

Plan- och byggförordning (2011:338) 1 kap. 4 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 4 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 18 §

Om det i en byggnad med bostäder med färre än tre våningar finns bostäder som inte kan nås från marken ska det vara möjligt att utan svårighet installera hiss i efterhand. Kravet på att det ska vara möjligt att utan svårighet installera hiss i efterhand handlar i första hand om lämplig planering och konstruktivt utförande så att byggnaden skulle tåla förändrade belastningar om hiss eller annan lyftanordning installeras. (jfr prop. 1985/86:1 sid. 495)

[Med förslag till ny plan- och bygglag, prop. 1985/86:1 \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

Det är inte byggherrens eller byggnadsägarens ansvar enligt bygglagstiftningen att installera en hiss i efterhand.

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 4 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 18 §

Undantaget för vissa slags arbetslokaler

Arbetslokaler behöver inte vara tillgängliga om det är obefogat att göra lokalerna tillgängliga och användbara med hänsyn till verksamhetens art. Det betyder att hiss eller annan lyftanordning då inte heller behövs.

I en och samma arbetslokal kan vissa delar av lokalerna behöva vara tillgängliga medan andra delar inte behöver vara det. Undantaget från tillgänglighetskravet gäller den delen av lokalen där full funktionsförmåga behövs för att kunna utföra själva arbetet. Det kan vara motiverat för till exempel viss tung industri och för arbetsplatser med enbart servicepersonal. Men kontorslokaler i anslutning till sådana arbetslokaler ska alltid tillgänglighetsanpassas. (jfr prop. 1985/86:1 sid. 495)

[Med förslag till ny plan- och bygglag, prop. 1985/86:1 \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 6 §

Analys av om krav på hiss ska ställas i en byggnad som uppförs och innehåller bostäder

Man behöver göra en analys i det enskilda fallet av om en tillgänglig hiss ska finnas i den byggnad med bostäder som ska uppföras. Det enda som behandlas i analysen är om hiss behövs eller inte. Det förutsätts att tillgänglighetskraven enligt Boverkets byggregler, BBR, uppfylls fullt ut. Det innebär att i en bostad i flera plan är hela entréplanet tillgängligt enligt avsnitt 3:147 BBR. De bostadsfunktioner som anges i avsnitt 3:221, BBR, finns på entréplanet. Inga övriga funktioner med krav på tillgänglighet finns på annat plan än entréplanet. Analysen kan delas in i tre steg.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:147

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:221

Det första steget är att bedöma om byggnaden har fler än en våning och den därför enligt huvudregeln ska ha hiss om det behövs för att göra byggnaden tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Om hiss inte behövs behöver man inte gå vidare i steg två i analysen.

I det andra steget behöver det bedömas om byggnaden har färre än tre våningar. Om byggnaden har färre än tre våningar behövs inte någon hiss,

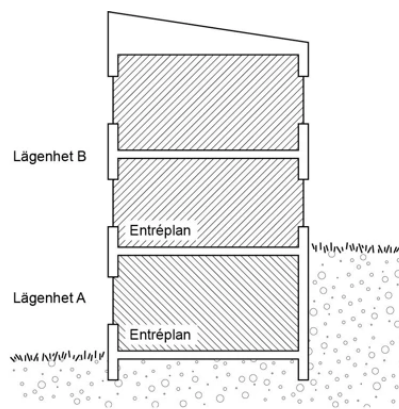
med stöd av undantagsbestämmelsen. Om undantagsbestämmelsen ska tillämpas så behöver även det tredje steget av analysen genomföras.

I det tredje steget behöver det tas ställning till om det finns någon bostad som inte kan nå ifrån marken på ett tillgängligt sätt. I så fall ska byggnaden vara projekterad och utförd på ett sådant sätt att en hiss kan installeras utan svårighet.

Här visas de olika analysstegen med tre exempel.

Exempel 1

Det är ett bostadshus med tre våningar som uppförs. Våning 1 innehåller lägenhet A. Våning 2 och 3 innehåller lägenhet B som är i två plan. Både våning 1 och 2 kan nå från marken.

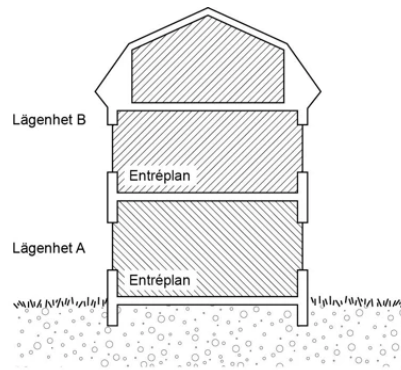
Figur 3. Illustration av exempel 1. Illustration: Altefur Development/Boverket

Analys steg 1: Behövs hiss för att uppnå tillgänglighetskrav? Svar: Nej, eftersom entrén till det tillgängliga entréplanet i lägenhet B på våning 2 kan nå från markplanet. Man behöver inte gå vidare i analysen utan det räcker med steg 1.

Slutsats: hiss behöver inte installeras.

Exempel 2

Det är ett bostadshus med två våningar och en vind som uppförs. Det översta är en vind eftersom utrymmet begränsas mot det fria huvudsakligen av yttertak och begränsas nedåt av översta bjälklaget. Vinden ska inte jämföras med våning eftersom det inte finns en bostad eller huvuddelen av en bostad. Våning 1 innehåller lägenhet A. Våning 2 och vinden innehåller lägenhet B, där huvuddelen av bostaden finns på våning 2.

Figur 4. Illustration av exempel 2. Illustration: Altefur Development/Boverket

Analys steg 1: Behövs hiss för att uppfylla tillgänglighetskrav? Svar: Ja, hiss behövs för att nå lägenhet B i våning 2.

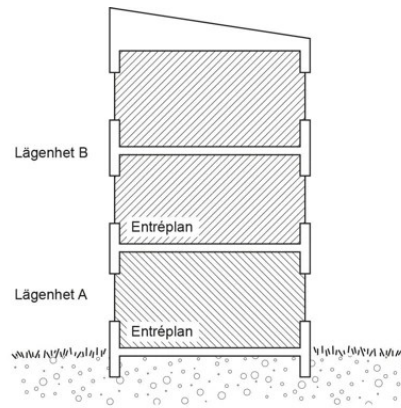
Steg 2: Krävs hiss med tanke på antalet våningar? Svar: Nej, hiss krävs inte. Vinden är inte att betrakta som en våning eftersom huvuddelen av lägenhet B finns på våning 2. Byggnaden har därför bara två våningar och undantaget från krav på hiss kan tillämpas.

Steg 3: Behöver det vara förberett för hiss? Svar: Ja, eftersom lägenhet B inte kan nå direkt från marken.

Slutsats: hiss behöver inte installeras, men det behöver förberedas för hiss.

Exempel 3

Det är ett bostadshus med tre våningar som uppförs. Våning 1 innehåller lägenhet A. Våning 2 och 3 innehåller lägenhet B. Detta exempel beskriver ett fall där man kan resonera på olika sätt. Det finns inte vare sig rättsfall eller förarbeten som klargör rättsläget. Boverket redovisar därför två alternativa sätt att resonera, utan att ta ställning.

Figur 5. Illustration av exempel 3. Illustration: Altefur Development / Boverket

Analys ALTERNATIV 1

Steg 1: Behövs hiss för att uppfylla tillgänglighetskrav? Svar: Ja, hiss behövs för att nå lägenhet B i våning 2.

Steg 2: Krävs hiss med tanke på antalet våningar? Svar: ja, hiss krävs. Byggnaden har tre våningar och innehåller en bostad som inte kan nå från marken på ett tillgängligt sätt.

Slutsats: hiss behöver installeras.

Analys ALTERNATIV 2

Steg 1: Behövs hiss för att uppfylla tillgänglighetskrav? Svar: Ja, hiss behövs för att nå lägenhet B i våning 2.

Steg 2: Krävs hiss med tanke på antalet våningar? Svar: nej, hiss krävs inte eftersom det räcker med att entréplanet i bostad B är tillgängligt. Då kan man bortse från den tredje våningen i analysen.

Steg 3: Behöver det vara förberett för hiss? Svar: Ja, eftersom lägenhet B inte kan nå direkt från marken.

Slutsats: hiss behöver inte installeras, men det behöver förberedas för hiss.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:147

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:221

Krav på tillgänglig hiss vid ändring

Krav på hiss kan ställas även vid ändring och flyttning av byggnad. Men då ska avvägningar göras kring om kraven ska ställas.

[Tillgänglighetskraven vid ändring](#)

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 7 §

Det kan inte ställas krav på hiss om man ändrar på så sätt att bostäder på högst 35 kvadratmeter inreds på vind.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 7 §

Två hissar att tillgå i flerbostadshus med fler än tio plan

Ytterligare en personhiss ska finnas att tillgå i flerbostadshus med fler än tio plan. Denna regel är kopplad till behovet för personer som är beroende av hissen. Vid till exempel tillfälliga driftavbrott av en hiss ska ändå en annan hiss kunna användas av de boende. Det behöver finnas två personhissar per trapphus om det inte finns någon förbindelse mellan trapphusen. Båda hissarna ska vara tillgängliga och användbara för personer med funktionsnedsättning. (MÖD 2017-09-13. mål nr P 10972-16)

[Mål: P 10972-16 \(på Mark- och miljööverdomstolens webbplats\)](#)

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:144

Regeln med krav på ytterligare en personhiss är kopplad till antalet plan, inte antalet våningar. Enligt PBF är inte alla vindar och källare att betrakta som våningar. I BBR används därför begreppet plan som en samlingsbeteckning för alla våningsplan, källarplan eller vindsplan.

För båda hissarna gäller att de ska nå ända upp till det sista plan, som behöver vara tillgängligt. Om den översta bostaden är i två plan så behöver hissen endast nå bostadens nedre plan.

Plan- och byggförordning (2011:338) 1 kap. 4 §

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 1:6

Om man frivilligt väljer att ha fler hissar än vad reglerna om byggande föreskriver så behöver dessa extra hissar inte vara tillgängliga för personer med nedsatt funktionsförmåga.

Krav på hiss vid nyanläggning allmän plats

Om det tillskapas/anläggs en nivåskillnad som motsvarar mer än ett våningsplan, ska nivåskillnaden överbryggas med hiss och trappa, om det inte är möjligt eller lämpligt att göra överbyggningen med ramp och trappa. Detta anges i föreskriften ALM, och den gäller vid nyanläggning av allmän plats och områden för andra anläggningar än byggnader. Exempel på sådana områden kan vara fritidsområden, nöjesparker, djurparker, golfbanor, skidbackar med liftar, småbåtshamnar, friluftsbad, parkeringsplatser utomhus.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:5) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader - 10 §

Arbetsmiljöregler om hissar

För arbetslokaler finns regler om hissar både i reglerna om byggande och i arbetsmiljöregler. Regler för hissar i arbetslokaler finns i Arbetsmiljöverkets föreskrifter Arbetsplatsens utformning. Ta del av föreskrifterna via länken "På andra webbplatser" i "Relaterad information".

Relaterad information

Boverkets författningssamling

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:5\) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader \(i Boverkets författningssamling\)](#)

På andra webbplatser

[Arbetsmiljöverkets föreskrifter och allmänna råd \(AFS 2023:12\) om utformning av arbetsplatser \(på Arbetsmiljöverkets webbplats\)](#)

Tillgänglighet i bostäder

Bostäder ska utformas så att de är tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Om bostaden är i flera plan ska detta krav vara uppfyllt på entréplanet.

PBL och PBF

Övergripande krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga finns i plan- och bygglagen, PBL, och plan- och byggförordningen, PBF. Kraven förtydligas i tillämpningsföreskrifter, bland annat i Boverkets byggregler, BBR.

Tillgänglighetskrav på bostäder finns som utformningskrav och tekniska egenskapskrav. Utformningskrav om tillgänglighet tas upp till prövning i samband med bygglovet. För åtgärder som inte kräver bygglov gäller i stället att utformningskraven bedöms inför startbeskedet. Tekniska egenskapskrav om tillgänglighet hanteras vid det tekniska samrådet och startbeskedet.

Utformningskrav för tillgänglighet har sin grund i 8 kap. 1 § PBL och 3 kap. 4 § PBF.

Tekniska egenskapskrav för tillgänglighet har sin grund i 8 kap. 4 § PBL och 3 kap. 18 § PBF.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 1 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 4 §

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 4 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 18 §

Det finns undantag från krav på tillgänglighet och användbarhet för studentbostäder. Du kan läsa om det på sidan [tillgängliga studentbostäder](#).

[Tillgängliga studentbostäder](#)

BBR

BBR gäller när man uppför eller ändrar en byggnad. Reglerna för tillgänglighet vid ändring finns i avsnitt 3:51. Vid uppförande finns tillgänglighetskrav på bostäder i flera plan i BBR avsnitt 3:1, både som utformningskrav och tekniska egenskapskrav. En tröskel är ett exempel på tekniskt egenskapskrav på tillgänglighet och passagemått genom en dörr är ett exempel på utformningskrav på tillgänglighet. I inledningen till

avsnittet 3:1 förtydligas vad som är regler till utformningskrav eller tekniska egenskapskrav eller bådadera.

Regler om tillgänglighet i bostäder finns i avsnitt 3:146 (Tillgänglighet och användbarhet i enskilda bostäder i ett plan) och 3:147 (Tillgänglighet och användbarhet i enskilda bostäder i flera plan.) I avsnitt 3:22 i BBR anges vilka funktioner som ska finnas i en bostad. Utöver dem kan en bostad även ha andra funktioner. Tillgänglighetskravet för en bostad är inte specifikt knutet till bostadsfunktionerna enligt 3:22, utan anges för rum. Det innebär att även rum med andra funktioner än de som krävs enligt BBR 3:22 ska vara tillgängliga.

Bostäder i flera plan ska utformas så att entréplanet är tillgängligt och användbart för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Bostäder i flera plan kan finnas både i flerbostadshus och i småhus.

Enskilda bostäder i ett plan

Rum, balkonger, terrasser och uteplatser ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelseförmåga. Det ska alltid finnas ett tillgängligt och användbart hygienrum för personer med nedsatt rörelseförmåga, men om det finns ytterligare hygienrum behöver det inte vara tillgängligt.

Om det redan finns en tillgänglig och väl placerad balkong så behöver inte en terrass vara tillgänglig. Detta gäller under förutsättning att man med enkla medel kan ordna tillgängligheten till terrassen med en ramp i efterhand.

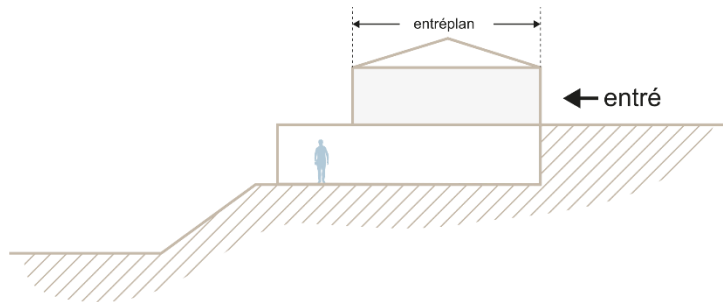
Eventuella nivåskillnader inom planet ska överbryggas. Det gäller även nivåskillnader till funktioner utöver dem som det ställs krav på att de ska finnas i en bostad, till exempel ett hemmagym. Tillgängligheten går att ordna med en permanent ramp, en hiss eller en annan lyftanordning som ska finnas när bostaden tas i bruk och även finnas där permanent.

Enskilda bostäder i flera plan

Hela entréplanet ska vara tillgängligt i enskilda bostäder i flera plan. Rum, balkonger, terrasser och uteplatser ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelseförmåga. På entréplanet ska det alltid finnas ett tillgängligt och användbart hygienrum för personer med nedsatt rörelseförmåga. Om det finns ett tillgängligt hygienrum på entréplanet behöver ett ytterligare hygienrum inte vara tillgängligt.

Om det redan finns en tillgänglig och väl placerad balkong så behöver inte en terrass vara tillgänglig. Detta gäller under förutsättning att man med enkla medel kan ordna tillgängligheten till terrassen med en ramp i efterhand.

Kravet på att hela entréplanet i en bostad ska vara tillgängligt innebär att nivåskillnader inom detta plan ska överbryggas. Det gäller även nivåskillnader till funktioner utöver dem som det ställs krav på att de ska finnas i en bostad, till exempel ett hemmagym. Tillgängligheten går att ordna med en permanent ramp, en hiss eller en annan lyftanordning som ska finnas när bostaden tas i bruk och även finnas där permanent.

Figur 6. Entréplanet i ett suterränghus kan vara det övre våningsplanet. Klicka på bilden för att förstora den. Illustration: Boverket

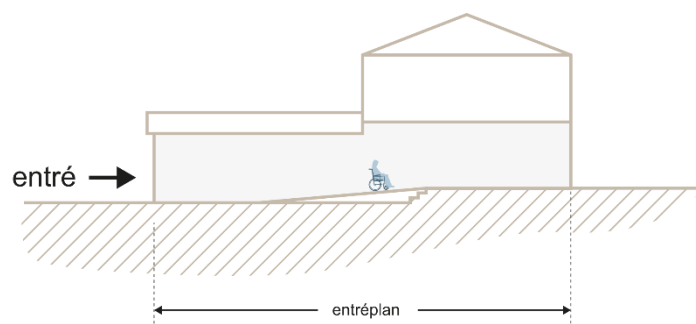
Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:146

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:147

Entréplanet och bostadsfunktionerna

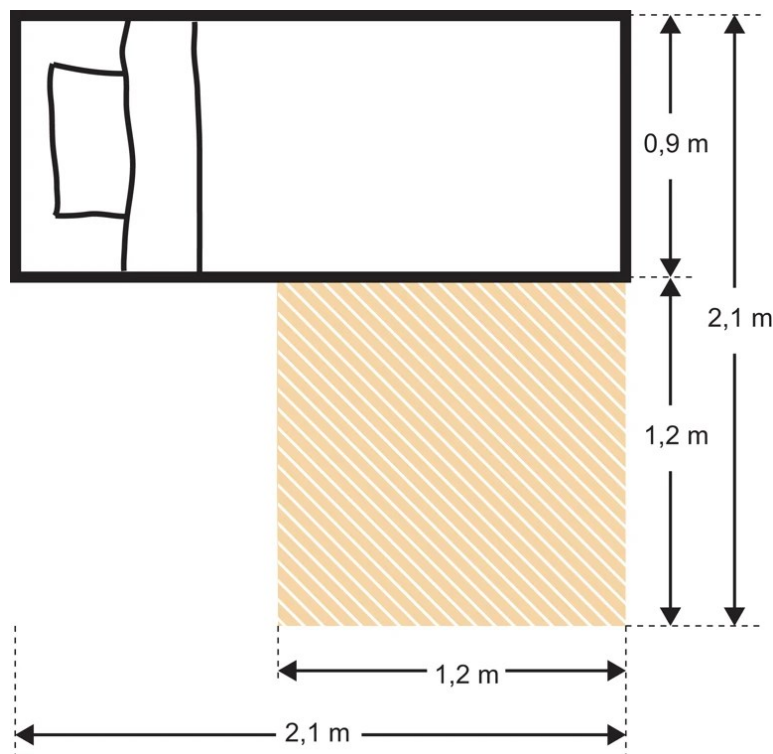
Med entréplan avses det våningsplan till vilket entrén till bostaden är.

Vilket plan som är entréplan i suterränghus går det inte att svara på generellt. Det får avgöras från fall till fall. Faktorer som påverkar är byggnadens placering på tomten och byggnadens placering i förhållande till anförings- och parkeringsplats. Det inte är arean som avgör vilket som är entréplan utan det kan vara det ytmässigt mindre våningsplanet.

Figur 7. Nivåskillnader inom entréplanet ska överbryggas exempelvis genom en ramp. Klicka på bilden för att förstora den. Illustration: Boverket

I BBR avsnitt 3:221 finns regler om vilka funktioner som minst ska finnas på entréplanet i bostäder i flera plan. Kraven på dessa funktioner är i vissa fall lägre än de generella kraven enligt avsnitt 3:22. Till exempel behöver inte avskiljbar sängplats vara ett rum eller en avskiljbar del av ett rum för sömn och vila. Det räcker att det på entréplanet i en bostad i flera plan finns en plats för säng som kan skärmas av med draperi eller skärm. För att uppnå tillgänglighetskravet till sängen för en sådan sängplats på entréplanet räcker det med 1,2 meter x 1,2 meter fritt framför sängens långsida. Det behöver inte finnas plats för medhjälpare på sängens bortsida. Men notera att om det finns ett sovrum på entréplanet så ska detta vara tillgängligt och ha plats för medhjälpare.

Figur 8. Avskiljbar sängplats på entréplanet i en bostad i flera plan. Tillgänglighetsmått för att nå sängen med rullstol. Altefur Development / Boverket

Ett annat exempel på de lägre kraven på entréplanet är om köket finns på annat plan så ställs det bara krav på möjlighet till matlagning på entréplanet. Kravet innebär en enklare lösning än ett fullvärdigt kök men det ska finnas utrymme, inredning och utrustning för matlagning så att det går att förvara och laga mat samt diska. Förvaring av mat innefattar kylskåp och skåp för torrvaror och husgeråd. Det kan ordnas i ett litet utrymme till exempel i ett pentry. Det räcker inte att det bara är förberett för matlagning.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:221

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:22

Tillgänglighet på övriga plan

Kravet på tillgänglighet ställs för entréplanet, och det gäller hela planet. Övriga plan behöver inte vara tillgängliga. Läs mer om begreppen våning och plan på sidan om hissar.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:147

Tillbyggnad av en- och tvåbostadshus

När man bygger till en äldre byggnad med hög sockel med till exempel ett vardagsrum är det vanligt att byggherren önskar förlägga tillbyggnaden i markplanet. Då kan det uppstå en nivåskillnad mot den äldre bostadsdelen. I en föreskrift tydliggörs att en tillbyggnad inte får medföra att tillgängligheten försämras. Till exempel kan tillgängligheten försämrars genom att tillbyggnaden blockerar den enda tillgängliga och användbara entrén till bostaden eller genom att ett tillgängligt och användbart kök förflyttas till en tillbyggnad med nivåskillnad mot den övriga bostaden. Om tillbyggnaden utgör en utökning av en befintlig bostad, är utgångspunkten att tillbyggnaden ska ligga i samma nivå som den övriga bostaden så att tillbyggnaden blir tillgänglig och användbar tillsammans med den övriga bostaden. Finns det skäl får dock avsteg göras från detta. Skälen exemplifieras i det allmänna rådet. Finns det skäl att medge en nivåskillnad mellan tillbyggnaden och den övriga bostaden så ska dock tillbyggnaden utan svårighet kunna göras tillgänglig i efterhand, om det inte finns synnerliga skäl. Skrivningen om synnerliga skäl har tillkommit för att ge en möjlighet att beakta sådana specialsituationer där det inte är möjligt att finna lösningar som tillgodoser kravet på ett acceptabelt sätt.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:5111

Plats för medhjälpare vid sängplats

Regler om plats för medhjälpare till person med nedsatt rörelseförmåga finns för att uppfylla kravet på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelseförmåga. Reglerna om den area som behövs för medhjälparen gäller area vid funktionen sömn och vila.

Plats för medhjälpare vid sängplats

En av de funktioner en bostad ska ha är funktionen sömn och vila. I en bostad ska funktionen sömn och vila finnas i eget sovrum eller avskiljbar del av rum. I mindre bostäder om högst 35 kvadratmeter kan dock funktionen sömn och vila finnas tillsammans med andra funktioner utan att vara avskiljbar.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - Avsnitt 3:22

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - Avsnitt 3:223

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - Avsnitt 3:224

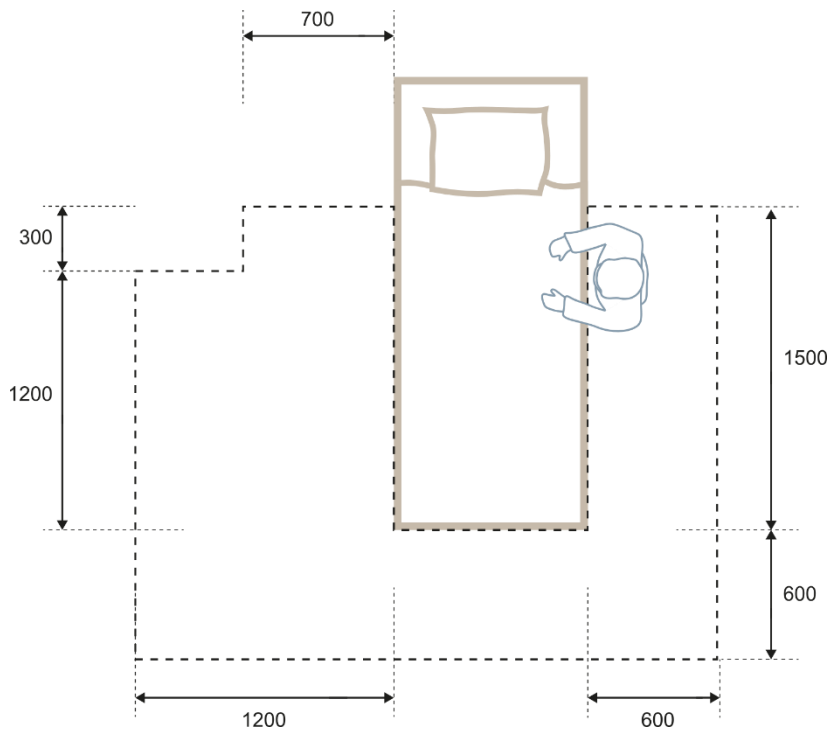
Av föreskrifterna i Boverkets byggregler, BBR framgår det att rummen, i bostäder i ett plan, ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelseförmåga. I allmänt råd till föreskriften hänvisas till standarden SS 91 42 21 (normalnivån) avseende dimensionerade mått som är lämpliga med hänsyn till tillgänglighet och användbarhet i rum.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - Avsnitt 3:146

I standarden SS 91 42 21 finns under normalnivån följande skrivning beträffande mått för ”enpersonssovrum” och ”tvåpersonssovrum”: minst en sängplats i bostaden skall efter ommöblering kunna ordnas med tillgång för hjälpare på sängens bortre sida. I bostäder mindre än 40 kvadratmeter får detta tillgodoses i annat utrymme än sovrum. I standarden anges måttet 600 mm för det utrymme som behövs för plats för medhjälpare på sängens bortre sida.

Av detta följer att medhjälpare ska få plats på båda långsidorna om en säng i något av sovrummen eller de avskiljbara delarna av rum för sömn och vila i bostadens enda plan. Det räcker att det finns plats för medhjälpare i ett av sovrummen eller de avskiljbara delarna av rum för sömn och

vila, till en av sängplatserna. 600 mm är det utrymme som behövs för plats för medhjälpare på sängens bortsida. På motsatt sida, sängens främre sida ska det finnas ett fritt utrymme på 1,2 meter x 1,2 meter. Det följer av grundkravet på tillgänglighet till sängplatsen och den platsen kan användas av medhjälpare. I en bostad som inte har krav på rum eller avskiljbar del av rum för sömn och vila kan plats för medhjälpare på båda långsidorna om en säng antingen lösas i ett sovrum, om man ändå väljer att göra det, eller i annat utrymme.

Figur 9. Plats för medhjälpare i sovrum för en person. Illustration: Boverket/Altefur Development

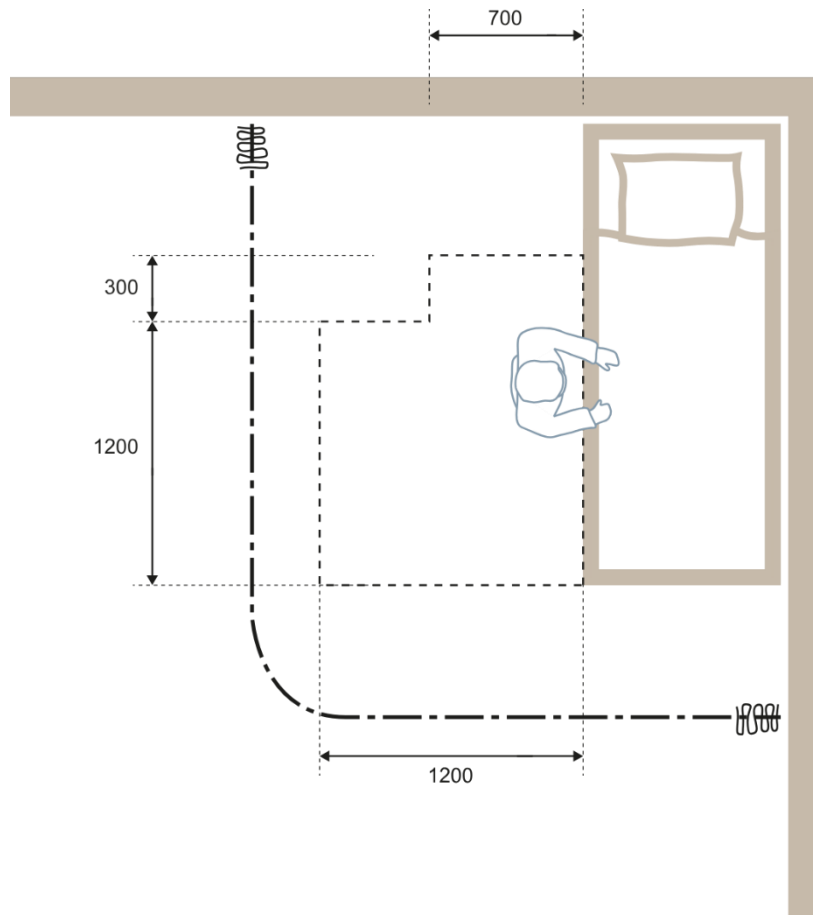
Bostäder i flera plan

Det finns regler om vad entréplanet i bostäder i flera plan minst ska rymma. Om man väljer att tillgodose funktionen sömn och vila på övriga plan genom rum eller avskiljbar del av rum för sömn och vila, så behöver entréplanet endast rymma avskiljbar sängplats (sovalkov). En sovalkov behöver inte kunna skiljas av med väggar. Sovalkoven är endast ett komplement till funktionen sömn och vila som huvudsakligen uppfylls på övriga plan.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - Avsnitt 3:221

Eftersom tillgänglighetskrav endast ställs på entréplanet i en bostad finns inga krav på plats för medhjälpare i sovrum eller avskiljbar del av rum sömn och vila på övriga plan.

Den avskiljbara sängplatsen (sovalkoven) på entréplanet behöver inte heller ha plats för medhjälpare. Det beror på att sovalkoven endast är ett komplement till huvudfunktionen för sömn och vila. Dessutom är sovalkoven inte ett rum eller avskiljbar det av rum. I en sovalkov räcker det med 1,2 meter x 1,2 meter fritt framför sängens långsida. Men om det i en bostad i flera plan finns ett sovrum på entréplanet ska minst en säng i sovrummet ha plats för medhjälpare.

Figur 10. Sängplats (sovalkov) på entréplanet i en bostad i flera plan. Illustration: Boverket/Altefur Development

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - Avsnitt 3:147

Studentbostäder om högst 35 kvadratmeter

Utrymme för sömn och vila i studentbostäder om högst 35 kvadratmeter behöver inte ha plats för medhjälpare. Tillgänglighetskravet till sängen i det fallet är uppfyllt utan att det finns plats för medhjälpare.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - Avsnitt 3:146

I andra bostäder än studentbostäder om högst 35 kvadratmeter ska det gå att ordna så att en säng kan ha plats för medhjälpare på bortsidan. Annan bostadsfunktion kan då temporärt behöva minskas.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - Avsnitt 3:146

Arbetsmiljööregler om plats för medhjälpare

Boverkets byggregler har sin grund i plan- och bygglagen (2010:900) och plan- och byggförordningen (2011:338). Enligt bygglagstiftningen är det utrymme som behövs för medhjälpare vid sängens bortsida 600 mm. Personen som är medhjälpare enligt bygglagstiftningen kan vara en anställd som omfattas av arbetsmiljölöagstiftningen, men det behöver inte vara så. Det kan till exempel också vara en släkting.

Arbetsmiljööverkets föreskrifter Arbetsplatsens utformning (2020:1) har däremot sin grund i arbetsmiljölöagen (1977:1160) och arbetsmiljööförordningen (1977:1166). Arbetsmiljööreglerna är tillämpliga när det finns ett arbetsgivar- och arbetstagarförhållande, till exempel när personal arbetar på särskilda boendeformer för äldre. Vid arbete där arbetstagaren måste utföra arbetsmoment som innebär kraftutövning eller arbete där arbetstagarer behöver vrida, huka eller böja sig ned, ska det normalt finnas ett fritt arbetsutrymme om minst 0,8 meter. Då hjälpmedel och arbetsutrustning, eller annan teknisk utrustning, används behövs dessutom ett fritt utrymme för att hantera och manövrera dessa. Det är alltså högre ställda krav utifrån arbetsmiljölöagstiftningen. Vid projektering av byggnader är det viktigt att känna till helheten med olika slags regler och då känna till att arbetsmiljölöagstiftningen har högre krav. Byggnadsnämnden kan endast pröva måtten utifrån bygglagstiftningen.

Hygienrum

Ett tillgängligt hygienrum ska utformas så att det är tillgängligt och användbart för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Det handlar bland annat om att det finns tillräckligt stor area i hygienrummet för att personer som använder rullstol kan använda de olika funktionerna i hygienrummet.

PBL och PBF

Övergripande krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga finns i plan- och bygglagen, PBL, och plan- och byggförordningen, PBF. Kraven förtydligas i tillämpningsföreskrifter, bland annat i Boverkets byggregler, BBR.

Tillgänglighetskrav på hygienrum finns som utformningskrav och tekniska egenskapskrav. Utformningskrav om tillgänglighet tas upp till prövning i samband med bygglovet. För åtgärder som inte kräver bygglov gäller i stället att utformningskraven bedöms inför startbeskedet. Tekniska egenskapskrav om tillgänglighet hanteras vid det tekniska samrådet och startbeskedet.

- Utformningskrav för tillgänglighet har sin grund i 8 kap. 1 § PBL och 3 kap. 4 § PBF.
- Tekniska egenskapskrav för tillgänglighet har sin grund i 8 kap. 4 § PBL och 3 kap. 18 § PBF.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 1 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 4 §

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 4 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 18 §

BBR

Kraven i BBR gäller när man uppför eller ändrar en byggnad. Regler om tillgänglighet vid ändring finns i avsnitt 3:51. Tillgänglighetskrav på hygienrum vid uppförande finns i BBR avsnitt 3:1, både som utformningskrav och tekniska egenskapskrav. I inledningen till avsnittet 3:1 förtydligas vad som är regler till utformningskrav eller tekniska egenskapskrav eller bådadera.

Regler som berör hygienrum finns inte bara i avsnitt 3:1 BBR utan även i avsnitt 3:2 BBR om bostadsutformning och avsnitt 8 BBR om säkerhet

vid användning. Exempel på det är att i bostäder med flera plan ska entréplanet rymma minst ett hygienrum som är tillgängligt och användbart. Ett annat exempel är att det bör finnas stödhandtag i duschutrymmet i ett tillgängligt hygienrum.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:221

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 8:22

Utformningskrav på tillgänglighet för hygienrum i bostäder

Att det finns tillräckligt stor area i ett hygienrum är ett exempel på ett utformningskrav. Det är viktigt att det finns tillräckligt stor area i hygienrummet för att personer som använder rullstol kan använda de olika funktionerna i hygienrummet. Minst ett hygienrum i en bostad ska vara tillgängligt och användbart för personer med nedsatt rörelseförmåga och utformas så att det lätt kan ordnas plats för medhjälpare. I det tillgängliga och användbara hygienrummet ska det också gå att ordna en separat duschplats om en sådan saknas från början.

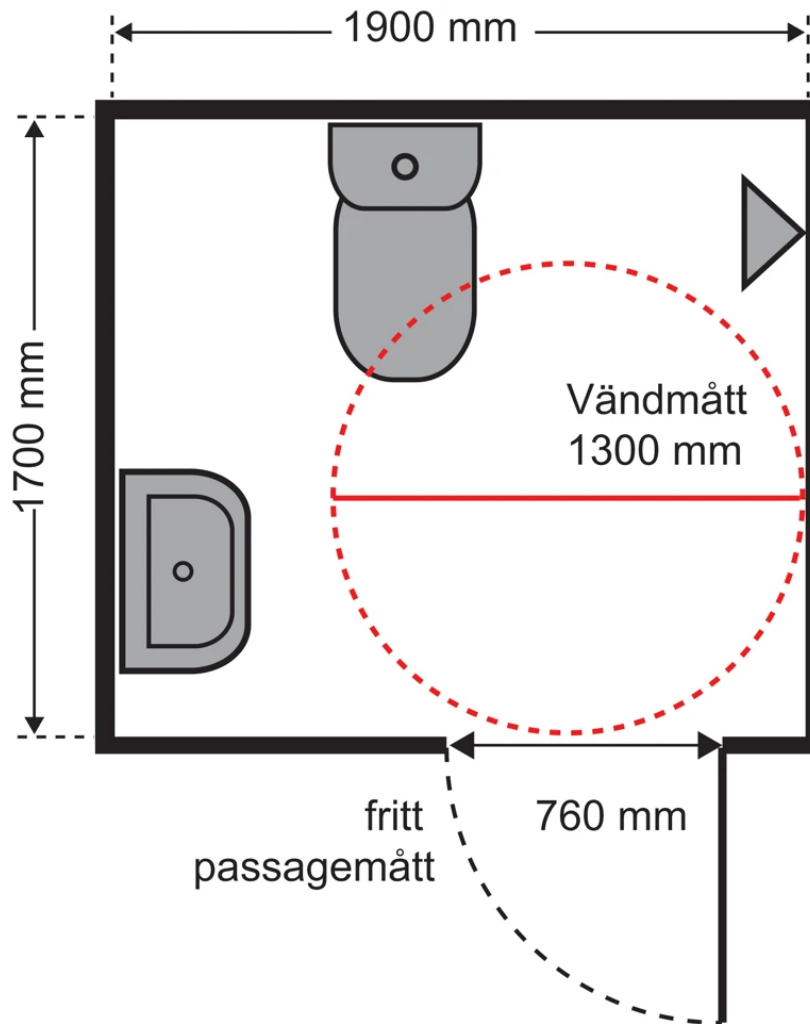
Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:146

Mått på hygienrum i bostäder

Som en rekommendation i ett allmänt råd framgår det att dimensionerande mått som är lämpliga med hänsyn till tillgängligheten och användbarheten i rum finns i standarden SS 91 42 21:2006, normalnivå. Det minsta tillgängliga och användbara hygienrummet i bostäder bör vara 1.7 meter x 1.9 meter och ha en inredning som placeras så att man kan använda hygienrummet med en manuell eller liten eldriven rullstol för inomhusanvändning.

Plats för medhjälpare och separat dusch kan ordnas till exempel genom att ett badkar tas bort.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:146

Figur 11. Illustration visar ett exempel på ett hygienrum med de minsta måtten i en bostad. Illustration: Altefur Development/Boverket

Tekniska egenskapskrav på tillgänglighet för hygienrum i bostäder

Trösklar är ett exempel på ett tekniskt egenskapskrav.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:143

Rum för personhygien i bostäder avsedda för en person med gemensamma utrymmen

Rum för personhygien får sammanföras till gemensamma utrymmen i bostäder avsedda för en person. Rummet för personhygien ska i så fall finnas i nära anslutning till och på samma plan som de enskilda bostäderna. Varje rum för personhygien får högst delas av tre enskilda enpersonsbo-städer.

Om man väljer att enbart ha hygienrum inne i varje enskild bostad så ska samtliga hygienrum vara tillgängliga och användbara.

Om man väljer att enbart ha gemensamma hygienrum får hygienrummen delas av högst tre enskilda enpersonsboheter. Dessa gemensamma hygienrum ska vara tillgängliga och användbara.

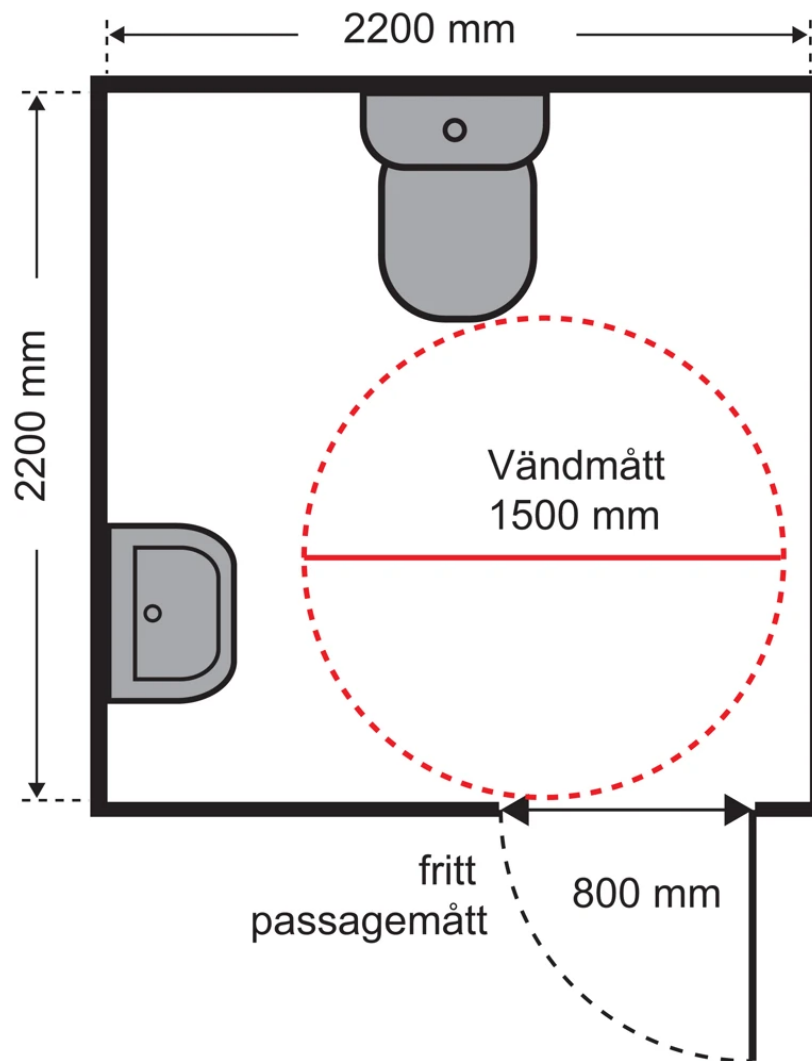
Om man i stället väljer en kombination med både hygienrum inne i den enskilda bostaden och gemensamma hygienrum gäller följande. Hygienrummen i de enskilda bostäderna behöver inte uppfylla kraven på tillgänglighet, men det förutsätter att det finns gemensamma hygienrum som delas av högst tre enpersonsboheter och att dessa gemensamma hygienrum är tillgängliga.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:227

Utformningskrav på tillgänglighet när det gäller toaletter för allmänheten

I BBR finns det inget krav på att det ska finnas toaletter i publika lokaler. Men i publika lokaler där man väljer att ha toaletter för allmänheten ska alltid minst en toalett vara tillgänglig och användbar. I publika lokaler som har fler än ett plan med toaletter för allmänheten bör minst en toalett på varje sådant plan vara tillgänglig och användbar. Den tillgängliga och användbara toaletten bör ha minsta arean 2,2 x 2,2 meter.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:1453

Figur 12. Illustrationen visar exempel på en toalett med de minsta måtten i en publik lokal. Illustration: Boverket / Altefur Development

Tekniska egenskapskrav på tillgänglighet när det gäller toaletter för allmänheten

Den tillgängliga och användbara toaletten bör ha

- lämpligt utformad och placerad inredning och utrustning
- kontrastmarkeringar
- säkerhetslarm

Det bör vara minst 0.40 i ljushetskontrast enligt NCS, Natural Color System, mellan kontrastmarkeringen och den omgivande ytan. Det kan avsevärt öka möjligheten för synsvaga att uppfatta markeringen.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:1453

Fler regler om tillgänglighet finns i ALM

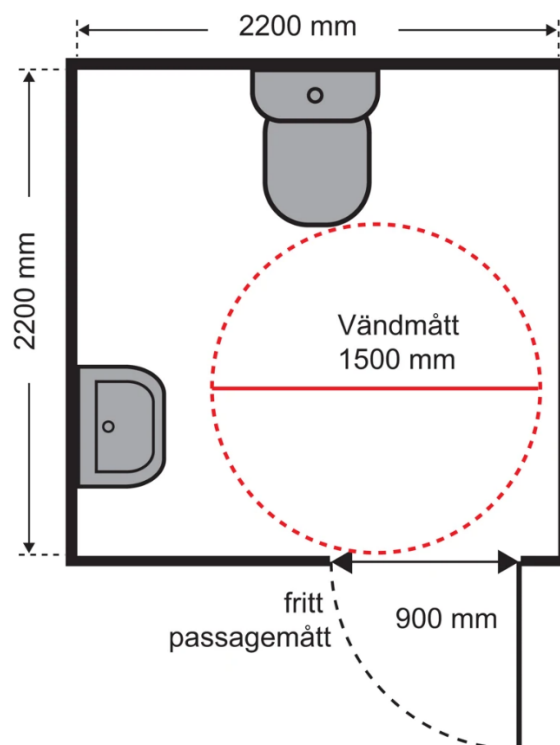
PBL kraven om tillgänglighet preciseras även i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader, ALM.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 12 §

Kraven i ALM gäller nyanläggning på allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader.

Enligt ALM ska där toalett för allmänheten finns, minst en toalett kunna användas av personer som använder rullstol för begränsad utomhusanvändning. Trots att det är den större rullstolen för utomhusanvändning som är dimensionerande i ALM så räcker det att toaletten dimensioneras efter rullstol för begränsad utomhusanvändning. Toalettens mått bör vara minst 2,2 x 2,2 meter och ett fritt dörrpassagemått på minst 0,90 meter. I direkt anslutning till toalettdörren bör en vändzon finnas.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:5) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader - 5 §

Figur 13. Illustrationen visar exempel på en toalett med de minsta måtten enligt ALM. Illustration: Boverket / Altefur Development

Fler regler om tillgänglighet finns i HIN

PBL kraven på tillgänglighet preciseras även i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde, HIN.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 2 §

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 12 §

Kraven i HIN är retroaktiva och gäller i befintliga publika lokaler och på befintliga allmänna platser.

Enligt HIN bör hygienrum avsedda för personer med nedsatt rörelseförmåga ha fast inredning som är anpassad så att den fungerar väl för dessa personer. Olämpligt placerade eller dåligt fungerande inredningsdetaljer som gör hygienrummet svårt att använda bör flyttas eller bytas ut.

Hygienrum bör kompletteras med kontrastmarkeringar så att personer med nedsatt syn kan orientera sig. Även viktiga målpunkter, till exempel toalettdörrar, bör kontrastmarkeras så att personer med nedsatt syn eller kognitiv förmåga lättare kan orientera sig.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser - 11 §

Olika mått i BBR, ALM och HIN

Hygienrummets storlek och passagemåttet in i hygienrummet ska vara olika stora i bostäder, publika lokaler, på allmänna platser och på områden för andra anläggningar än byggnader. Det beror på att det är olika rullstolar som är dimensionerande.

Arbetsmiljöverkets regler

Särskilda boendeformer för äldre är bostäder men de är oftast även arbetsplatser för vårdpersonal. Det innebär att för särskilda boendeformer gäller både de särskilda reglerna om tillgänglighet för bostäder i BBR liksom Arbetsmiljöverkets regler om arbetsplatsens utformning. Till exempel är regler om storlek på hygienrum olika i BBR jämfört med Arbetsmiljöverkets regler.

[Arbetsmiljöverkets webbplats](#)

BBR innehåller inte regler om toaletter i arbetslokaler.

Relaterad information

På Boverket

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:13\) om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser \(i Boverkets författningssamling\)](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:5\) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader \(i Boverkets författningssamling\)](#)

Dörrar

Det finns krav på dörrar och tillgänglighet. Det handlar om att många dörrar, till exempel dörrar till huvudentréer till bostadshus ska ha en passage som gör det möjligt att passera med rullstol och att de ska vara lätta att upptäcka för personer med nedsatt orienteringsförmåga. Dessutom finns det regler om att dörrar lätt ska kunna öppnas.

PBL och PBF

Övergripande krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga finns i plan- och bygglagen, PBL och plan- och byggförordningen, PBF. Kraven förtydligas i tillämpningsföreskrifter, bland annat i Boverkets byggregler, BBR.

Tillgänglighetskrav på dörrar finns som utformningskrav och tekniska egenskapskrav. Utformningskrav om tillgänglighet tas upp till prövning i samband med bygglov. För åtgärder som inte kräver bygglov gäller i stället att utformningskraven bedöms inför startbeskedet. Tekniska egenskapskrav om tillgänglighet hanteras vid det tekniska samrådet och startbeskedet.

- Utformningskrav för tillgänglighet har sin grund i 8 kap. 1 § PBL och 3 kap. 4 § PBF.
- Tekniska egenskapskrav för tillgänglighet har sin grund i 8 kap. 4 § PBL och 3 kap. 18 § PBF.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 1 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 4 §

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 4 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 18 §

BBR

Kraven i BBR gäller när man uppför eller ändrar en byggnad. Regler om tillgänglighet vid ändring finns i avsnitt 3:51. Tillgänglighetskrav på dörrar vid uppförande finns i BBR avsnitt 3:1, både som utformningskrav och tekniska egenskapskrav. Passagemått genom dörrarna är exempel på utformningskrav. Dörröppnare är exempel på tekniska egenskapskrav. I inledningen till avsnittet 3:1 förtydligas vad som är regler till utformningskrav eller tekniska egenskapskrav eller bådadera.

Dörrar

Vilka dörrar som behöver vara tillgängliga styrs av vilka funktioner som krävs i byggreglerna och om funktionerna ska vara tillgängliga i byggnaden.

Tillgängliga dörrar i bostadslägenheter inklusive småhus

Följande dörrar ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga:

- dörr in till enskild bostad i bostadens entréplan
- dörrar inne i bostaden på entréplanet, men det räcker med en dörr per rum och dörr till det tillgängliga hygienrummet
- dörrar inne i bostaden på entréplanet som leder ut till tillgänglig balkong, terrass och uteplats
- dörrar till tillgänglig förvaring
- dörrar till bostadskomplement.

I bostäder i flera plan behöver alltså endast dörrar i entréplan vara tillgängliga. Det beror på att endast entréplanet behöver vara tillgängligt.

Fritidshus med högst två bostäder behöver inte vara tillgängliga.

Fritt passagemått genom dörrarna bör vara minst 0,76 meter utom entrédörren till bostaden som bör vara 0,80 meter. Även om dörren är en pardörr ska personer med nedsatt rörelseförmåga självständigt kunna manövrera dörren så att fritt passagemått uppnås. Om båda dörrbladen måste öppnas för att uppnå fritt passagemått behöver pardörren vara utformad så att båda dörrbladen kan manövreras samtidigt, även av personer som använder exempelvis rullstol eller rollator.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:146

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:147

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 6 §

Tillgängliga dörrar i allmänna delar i flerbostadshus och i bostadskomplement

Följande dörrar ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga:

- huvudentréer till bostadshus inklusive småhus
- övriga entréer till bostadshus om det behövs för att person med nedsatt rörelseförmåga ska kunna nå till exempel avfallsutrymme med rimligt avstånd, avståndet till avfallsutrymme för hushållsavfall bör inte vara längre än 50 meter
- dörrar till tillgängliga hissar
- dörrar i kommunikationsutrymmen placerade vinkelrätt mot korridorrens längdriktning
- dörrar i öppningar till kommunikationsutrymmen
- dörrar till bostadskomplement.

Fritt passagemått genom dörrarna bör vara minst 0,80 meter.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:143

Tillgängliga dörrar i andra byggnader än bostadshus

Följande dörrar ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelseförmåga:

- dörrar till tillgängliga hissar
- dörrar i kommunikationsutrymmen placerade vinkelrätt i korridorrens längdriktning
- dörrar i öppningar till kommunikationsutrymmen
- dörrar till samlingslokaler och till hygienrum i publika lokaler som ska vara tillgängliga och användbara.

Dörrarna ska vara tillgängliga under förutsättning att det inte finns undantag från tillgänglighetskraven för byggnaden. Till exempel finns undantag för arbetslokaler om kraven är obefogade med hänsyn till arten av den verksamhet som lokalerna är avsedda för.

Fritt passagemått genom dörrarna bör vara minst 0,80 meter.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:143

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 6 §

Samband mellan passagemått i dörröppning och korridorbredd

Lämpligt mått för korridor i bostad är 1 200 millimeter. Om man projekterar en bostad och har svårt att uppfylla det allmänna rådet om 1 200 millimeter kan man försöka att på annat sätt uppfylla föreskriftens krav. Genom att öka passagemått genom dörr vinkelrätt mot korridoren kan korridoren göras något smalare.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:142

Dörröppnare

Dörrar ska lätt kunna öppnas. De tillgängliga och användbara dörrarna bör ha automatiska dörröppnare om de har dörrstängare eller är tunga. Det finns två ingångar för att man bör ha dörröppnare. Har en dörr en stängare då får man anse att den är tung och därför bör man ha dörröppnare. Men även om en dörr inte har en stängare så kan den vara tung. Boverket har inte kunnat ange något värde för kraft angivet i Newton eftersom det saknas forskning på området i Sverige. Normalt är inte dörren in till den enskilda bostaden i flerbostadshus tung och behöver därför inte ha dörröppnare.

Dörr i brandcellsgräns som är uppställd på magnet behöver inte ha dörröppnare, eftersom den alltid står öppen. Dörr i brandcellsgräns stängs automatiskt vid brandlarm eller om det finns brandgaser i närheten av dörren.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:143

Markera utrymmet

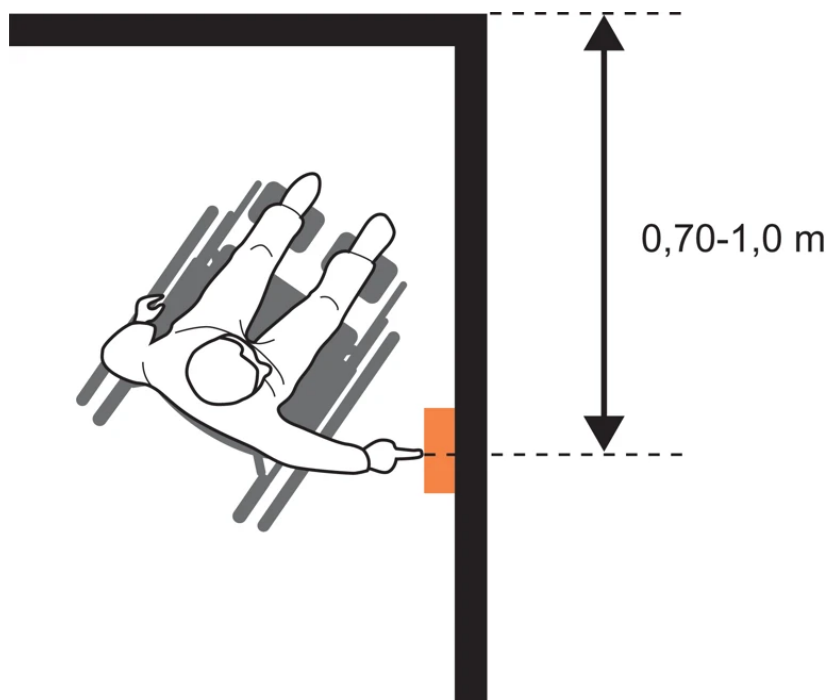
Vid dörrar med automatisk dörröppnare bör utrymmet där dörren slås upp markeras eller så bör dörrarna förses med säkerhetssensorer eller liknande.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:143

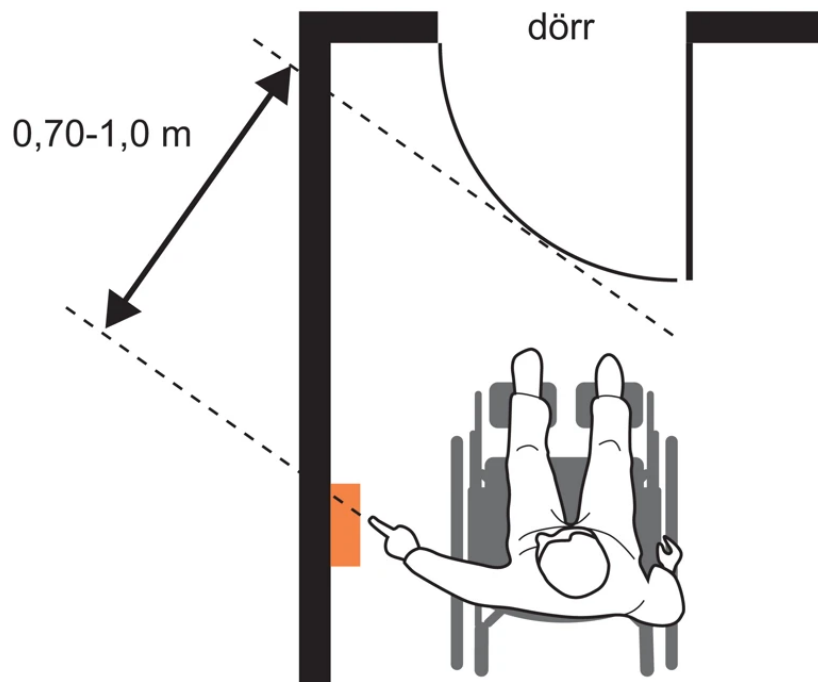
Tillgängliga manöverdon

Manöverdon ska utformas så att de är tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Manöverdon för dörröppnare bör placeras med centrum 0,80 meter från golvet eller marken och minst 0,70 meter, men gärna 1,0 meter, från hörn eller dörrbladets framkant i ogynnsammaste läge.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:143

Figur 14. Illustrationen visar avstånd till dörrbladets framkant. Illustration: Altefur Development / Boverket

Figur 15. Illustrationen visar avstånd från hörn. Illustration: Altefur Development / Boverket

Kontrastmarkering av dörrar

Viktiga målpunkter ska lätt kunna hittas i byggnader. Exempel på viktiga målpunkter är entrédörrar och hissdörrar. I publika lokaler är viktiga målpunkter även dörrar till publika toaletten och dörrar till utrymningsvägar.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:1423

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 5:335

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 5:534

Trösklar

För att underlätta passage med rullstol och undvika att man snubblar bör dörröppningar inte ha nivåskillnader. Men trösklar kan behövas av fukt- eller klimatskäl. I så fall bör de vara så låga som möjligt och vara fasade.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:143

Arbetsmiljöverkets regler

För arbetslokaler finns regler om tillgängliga dörrar i Arbetsmiljöverkets regler.

[Arbetsmiljöverkets webbplats](#)

Fler regler om tillgänglighet finns i ALM och HIN

PBL kraven på tillgänglighet preciseras även i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader, ALM. Kraven i ALM gäller nyanläggning på allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 12 §

PBL kraven på tillgänglighet preciseras även i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde, HIN. Kraven i HIN är retroaktiva och gäller i befintliga publika lokaler och på befintliga allmänna platser.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 2 §

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 12 §

Det finns regler om dörrar i både ALM och HIN. Det handlar bland annat om regler om passagemått genom dörrar och regler om att dörrar ska vara lätta att öppna.

Du kan hitta reglerna i ALM och HIN under rubriken Boverkets författningssamling i "Relaterad information".

Det finns skillnader på passagemått genom dörr i BBR, HIN och ALM, eftersom det är olika rullstolar som är dimensionerande. Till exempel så är det följande skillnader på passagemått för dörrar till hygienrum:

- För bostäder utifrån BBR är måttet 760 millimeter.
- För publika lokaler utifrån BBR och HIN är måttet 0,80 meter.
- För ALM är måttet 0,90 meter.

Relaterad information

På Boverket

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:5\) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader \(i Boverkets författningssamling\)](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:13\) om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser \(i Boverkets författningssamling\)](#)

Kontrastmarkering

Kontrastmarkeringar och andra markeringar underlättar för synsvaga, blinda, personer med utvecklingsstörning, personer med demenssjukdom och personer med andra orienteringssvårigheter. Markeringarna ska göras i publika lokaler och gemensamma delar i bostadshus, men behöver inte göras i de enskilda bostäderna.

PBL och PBF

Övergripande krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga finns i plan- och bygglagen, PBL och plan- och byggförordningen, PBF. Kraven förtydligas i tillämpningsföreskrifter, bland annat i Boverkets byggregler, BBR. Tillgänglighetskrav på kontrastmarkeringar finns både som tomtkrav och tekniska egenskapskrav.

Tomtkraven prövas vid bygglovet. De tekniska egenskapskraven hanteras vid det tekniska samrådet och startbeskedet.

- Tomtkraven för tillgänglighet har sin grund i 8 kap. 9 § PBL.
- Tekniska egenskapskrav för tillgänglighet har sin grund i 8 kap. 4 § PBL och 3 kap. 18 § PBF.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 9 §

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 4 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 18 §

BBR

Kraven i BBR gäller vid uppförande och ändring av byggnad. Reglerna i BBR gäller också krav på tomter. Reglerna för tillgänglighet vid ändring finns i avsnitt 3:51. Tillgänglighetskrav på kontrastmarkering vid uppförande finns i avsnitt 3:1 BBR. Det finns både som tomtkrav och tekniska egenskapskrav.

Olika sätt att kontrastmarkera

Kontrast mot omgivningen kan åstadkommas med till exempel avvikande material och ljushet. En ljushetskontrast på minst 0.40 enligt NCS, Natural Color System, mellan kontrastmarkeringen och den omgivande ytan kan avsevärt öka möjligheten för synsvaga att uppfatta markeringen. För personer med kraftigare nedsatt syn kan logiska ledstråk anordnas med

både ljushetskontrast och taktil kontrast. För personer med kognitiva funktionsnedsättningar kan logiska färgsystem underlätta orienteringen.

Tomtkrav på tillgänglighet om kontrastmarkering

Det ska vara lätt att upptäcka parkeringsplatser och angöringsplatser för bilar och friytor, liksom gångytor, trappor, ramper och konstgjorda ledytor samt manöverdon. Kontrast mot omgivningen kan åstadkommas med avvikande material och ljushet. Konstgjorda ledytor kan bestå av material med avvikande struktur och ljushet som fälls in i markbeläggningen, till exempel tydligt kännbara plattor i en slät yta.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:1223

Tekniska egenskapskrav på tillgänglighet om kontrastmarkering

Viktiga målpunkter i byggnader liksom gångytor, trappor och ramper samt manöverdon ska vara lätta att upptäcka och hitta fram till även för bland annat synsvaga, blinda, personer med utvecklingsstörning, personer med demenssjukdom eller personer med andra orienteringssvårigheter.

Exempel på viktiga målpunkter i byggnader är entrédörrar och hissdörrar, samt i publika lokaler, receptionsdiskar, toalettdörrar, dörrar i och till utrymningsvägar och informationsställen.

I publika lokaler bör det finnas logiska ledstråk som leder mellan utvalda målpunkter. På öppna ytor i till exempel stationsbyggnader, terminaler, receptioner och foajéer bör sammanhängande taktila och visuella ledstråk finnas. Ledytor i golvet kan ordnas med avvikande material och med ljushetskontrast.

Logiska färgsystem underlättar orienteringen för personer med utvecklingsstörning eller andra orienteringssvårigheter.

Ramper ska vara lätta att upptäcka och hitta fram till. Kontrast mot omgivningen kan åstadkommas med avvikande material och ljushet.

I publika lokaler som har fler än ett plan med toaletter för allmänheten bör minst en toalett på varje sådant plan vara tillgänglig och användbar. Den tillgängliga och användbara toaletten bör ha kontrastmarkeringar.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:1423

Starka kopplingar till säkerhet vid användning

Även i BBR avsnitt 8 om säkerhet vid användning finns det regler om kontrastmarkering. Till exempel finns det regler om kontrastmarkering av trappor på tomter i avsnitt 8:91 och regler om kontrastmarkering av trappor i eller i anslutning till byggnader i avsnitt 8:232.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 8:232

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 8:91

Fler regler om tillgänglighet finns i ALM och HIN

PBL kraven på tillgänglighet preciseras även i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader, ALM. Kraven i ALM gäller nyanläggning på allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 12 §

Enligt ALM ska till exempel viktiga målpunkter, gångtor, trappor och ramper vara lätta att upptäcka. Trappor ska förses med kontrastmarkeringar så att synsvaga och personer med andra orienteringssvårigheter kan uppfatta nivåskillnaden.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:5) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader - 8 §

Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:5) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader - 9 §

Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:5) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader - 11 §

PBL kraven på tillgänglighet preciseras även i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler

dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser, HIN. Kraven i HIN är retroaktiva och gäller i befintliga publika lokaler och på befintliga allmänna platser.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 2 §

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 12 §

Enligt HIN ska hinder i form av bristande kontrastmarkering och bristande varningsmarkering avhjälpas.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser - 7 §

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser - 11 §

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser - 13 §

Arbetsmiljöverkets regler

Det finns regler om kontrastmarkering av arbetslokaler i Arbetsmiljöverkets föreskrifter.

[Arbetsmiljöverkets webbplats](#)

Relaterad information

På Boverket

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:5\) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader \(i Boverkets författningssamling\)](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:13\) om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser \(i Boverkets författningssamling\)](#)

Ramper

För att förbinda olika nivåer kan man till exempel använda ramper. Ramper är exempel på kommunikationsutrymmen och ska utformas så att de är tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Ramper kan användas för att överbrygga skillnader i höjd.

Regler för ramper i PBL och PBF

Övergripande krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga finns i plan- och bygglagen, PBL, och plan- och byggförordningen, PBF. Tillgänglighetskraven i PBL och PBF förtydligas bland annat i Boverkets byggregler, BBR.

Tillgänglighetskrav på ramper finns som tomtkrav, utformningskrav och tekniska egenskapskrav. Tomtkrav och utformningskrav om tillgänglighet tas upp till prövning i samband med bygglovet. Tekniska egenskapskrav om tillgänglighet hanteras vid det tekniska samrådet och startbeskedet.

- Tomtkraven för tillgänglighet har sin grund i 8 kap. 9 § PBL.
- Utformningskrav för tillgänglighet har sin grund i 8 kap. 1 § PBL och 3 kap. 4 § PBF.
- Tekniska egenskapskrav för tillgänglighet har sin grund i 8 kap. 4 § PBL och 3 kap. 18 § PBF.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 9 §

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 1 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 4 §

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 4 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 18 §

Regler för ramper i BBR

Reglerna i BBR gäller när man uppför eller ändrar en byggnad. Reglerna innehåller också krav på tomten. Reglerna för tillgänglighet på tomt och vid uppförande av byggnad finns i avsnitt 3:1, Reglerna för tillgänglighet vid ändring finns i avsnitt 3:51.

Tillgänglighetskrav på ramper i BBR finns som tomtkrav, utformningskrav och tekniska egenskapskrav. I inledningen till avsnittet 3:1

förtydligas vad som är regler till utformningskrav eller tekniska egen-skapskrav eller bådadera.

Tillgänglig ramp

Ramper är exempel på kommunikationsutrymmen och ska utformas så att de är tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. En tillgänglig ramp är en förbindelseled mellan olika nivåer bestående av ett sluttande plan med lutning som brantast 1:12 och utrustat med avåkningsskydd och kontrastmarkering.

Tomtkrav på tillgänglighet när det gäller ramper

Tillgängliga och användbara gångvägar ska där det är möjligt utformas utan nivåskillnader. Där nivåskillnader inte kan undvikas ska de utjämnas med ramper.

Ramper på tomter ska kunna användas av personer med nedsatt rörelseförmåga. De ska luta högst 1:12, det vill säga 8,3 procent lutning, för att minimera risken att någon ska vältas. Det är en höjdskillnad på 1 meter som man tar ut på 12 meter. Ramper bör kompletteras med trappor där det är möjligt.

En ramp bör ha:

- minst 2 meter långa vilplan då det gör det möjligt att vända rullstolen
- en höjdskillnad på högst 0,5 meter mellan vilplanen
- en fri bredd på minst 1,3 meter
- fritt från hinder
- ett minst 40 mm högt avåkningsskydd om det finns nivåskillnader mot omgivningen.

Som en upplysning kan nämnas att en ramp blir säkrare att använda om den inte lutar mer än 1:20, det vill säga 5 procent lutning.

Ramper ska vara lätta att upptäcka. Kontrast mot omgivningen kan åstadkommas med avvikande material och ljushet. En ljushetskontrast på minst 0.40 enligt NCS (Natural Color System) mellan kontrastmarkeringen och den omgivande ytan kan avsevärt öka möjligheten för synsvaga att uppfatta markeringen.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:122

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:1222

Totalhöjd som kan överbryggas på tomter

För personer med nedsatt rörelseförmåga kan det vara svårt att klara flera ramper i rad på tomten med en total höjd på mer än 1,0 meter.

Tillgänglig entré till byggnaden

För småhus är tillgängligheten till byggnaden tillgodosedd om det med enkla åtgärder i efterhand på tomten går att ordna ramp till entrén.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:132

Utformningskrav på tillgänglighet i byggnader när det gäller ramper

Entré- och kommunikationsutrymmen ska där det är möjligt, utformas utan nivåskillnader. Där nivåskillnader i kommunikationsutrymmen inte kan undvikas ska skillnaderna utjämnas med ramp, hiss eller annan lyftanordning och trappa.

En bostads entréplan ska vara tillgängligt och därför ska eventuella nivåskillnader överbryggas med till exempel ramp.

En ramp ska luta högst 1:12, det vill säga 8,3 procent lutning. Även om rampen är kort ska lutningen inte vara brantare än 1:12. Det är en höjdskillnad på 1 meter som tas ut på 12 meter. Maxlutning på 1:12 beror på risken att falla eller välta baklänges. En ramp blir dessutom säkrare om den inte lutar mer än 1:20, det vill säga 5 procent lutning.

En ramp bör

- ha minst 2 meter långa vilplan då det gör det möjligt att vända rullstolen
- ha en höjdskillnad på högst 0,5 meter mellan vilplanen
- ha en fri bredd på minst 1,3 meter

Bestämmelser om rullramper finns i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om hissar och vissa andra motordrivna anordningar, H. Du kan hitta reglerna i H under rubriken "Boverkets författningssamling" i "Relaterad information".

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:142

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:1422

Totalhöjd som kan överbryggas i byggnader

En ramp bör ha en total höjdskillnad på högst 1,0 meter.

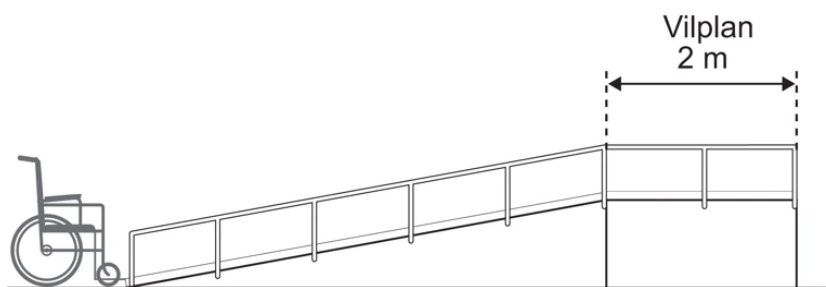
Tekniska egenskapskrav på tillgänglighet i byggnader när det gäller ramper

En ramp bör vara fri från hinder och ha ett minst 40 mm högt avåknings-skydd.

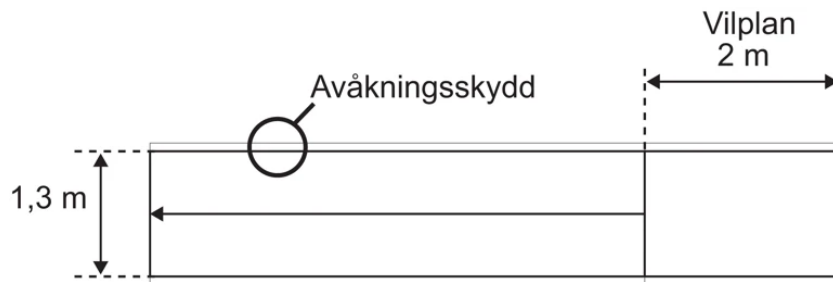
Ramper ska vara lätta att upptäcka och hitta fram till även för personer med nedsatt orienteringsförmåga. Kontrast mot omgivningen kan åstad-kommas med avvikande material och ljushet. En ljushetskontrast på minst 0.40 enligt NCS, Natural Color System, mellan kontrastmarke-ringen och den omgivande ytan kan avsevärt öka möjligheten för syn-svaga att uppfatta markeringen.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:1422

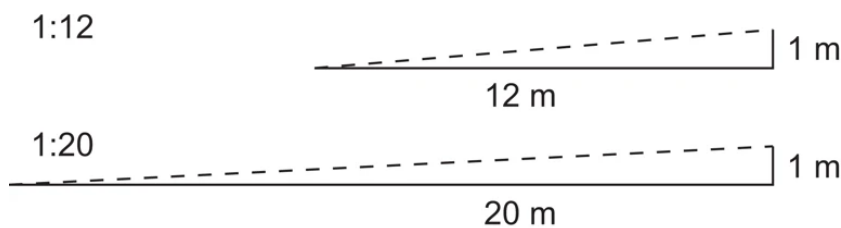
Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:1423

Figur 16. Illustrationen visar en ramp med vilplan. Illustration: Altefur Development / Boverket

Figur 17. Illustrationen visar rampens bredd, vilplanens längd och placering av avåkningsskydd. Illustration: Altefur Development/Boverket

Figur 18. Illustrationen visar sambandet mellan höjden som ska överbryggas, rampens lutning och rampens längd. Illustration: Altefur Development / Boverket

Starka kopplingar till säkerhet vid användning

Det finns regler om berör ramper även i BBR avsnitt 8 om säkerhet vid användning. Till exempel ska ramper ha balansstöd i form av ledstänger och räcken.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 8:2321

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 8:2322

Fler regler om tillgänglighet finns i ALM och HIN

PBL kraven på tillgänglighet preciseras även i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader, ALM. Kraven i ALM gäller nyanläggning på allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader.

PBL kraven på tillgänglighet preciseras även i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde, HIN. Kraven i HIN är retroaktiva och gäller i befintliga publika lokaler och på befintliga allmänna platser.

Det finns krav på ramper i ALM och HIN.

Du kan hitta reglerna i ALM och HIN under rubriken "Boverkets författningssamling" i "Relaterad information".

Relaterad information

Boverkets författningssamling

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:5\) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader \(i Boverkets författningssamling\)](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:13\) om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser \(i Boverkets författningssamling\)](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:12\) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar \(i Boverkets författningssamling\)](#)

Rullstolar

För att tomter och byggnader ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelseförmåga ska en rullstols mått vara dimensionerande. Dessa rullstolsvändmått är olika för till exempel inne i en bostad och på tomten. Att det finns tillräckliga areor för att använda rullstol provas i bygglovet.

PBL och PBF

Övergripande krav på tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga finns i plan- och bygglagen, PBL, och plan- och byggförordningen, PBF. Boverkets byggregler, BBR är tillämpningsföreskrifter till PBL.

BBR

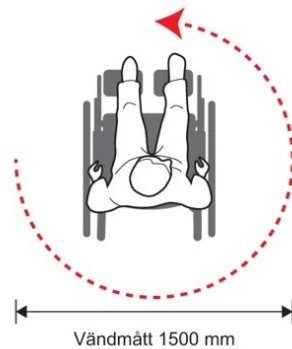
Kraven i BBR gäller när man uppför och ändrar en byggnad. Reglerna gäller också krav på tomter. Reglerna för tillgänglighet vid ändring finns i avsnitt 3:51. Avsnitt 3:1 BBR innehåller regler för tillgänglighet vid uppförande av byggnad och på tomt.

I avsnitt 3:1 BBR finns dimensionerande vändmått som är lämpliga vid bedömning av tillgängligheten och användbarheten för rullstolar.

Vändmått i gemensamma delar i bostadshus, i övriga byggnader och på tomter

I gemensamma delar i bostadshus, i övriga byggnader och på tomter är måtten för eldriven rullstol för begränsad utomhusanvändning, mindre utomhusrullstol, dimensionerande. Utrymme för manövrering med rullstolen ska dessutom finnas. Dimensionerande vändmått som är lämpliga vid bedömning av tillgängligheten och användbarheten för en mindre utomhusrullstol är en cirkel med diametern 1,50 meter. Angivna funktionsmått förutsätter elektrisk rullstol för begränsad utomhusanvändning med måtten 1.3 x 0.7 meter.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:113

Figur 19. Illustrationen visar vändmått för rullstol i gemensamma delar i bostadshus, i övriga byggnader och på tomter. Illustration: Altefur Development / Boverket

Utrymme för förvaring av utomhusrullstol

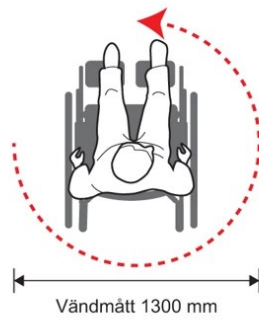
I bostadslägenhetens närhet ska det finnas rum för förvaring av utomhusrullstolar.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:23

Vändmått inne i enskilda bostadslägenheter

I enskilda bostäder är måtten för manuell eller liten eldriven rullstol för inomhusanvändning (inomhusrullstol) dimensionerande. Utrymme för manövrering med rullstolen ska dessutom finnas. Dimensionerande vändmått som är lämpliga vid bedömning av tillgängligheten och användbarheten för inomhusrullstol är en cirkel med diametern 1,30 meter. Funktionsmåttet förutsätter en rullstol med mått på 1.2 X 0.70 meter.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:113

Figur 20. Illustrationen Visar vändmått för rullstol inne i enskilda bostaden. Illustration: Altefur Development / Boverket

Fler regler om tillgänglighet finns i ALM och HIN

PBL kraven på tillgänglighet preciseras även i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader, ALM. Kraven i ALM gäller nyanläggning på allmänna platser och områden för andra anläggningar än byggnader.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 12 §

PBL kraven på tillgänglighet preciseras även i Boverkets föreskrifter och allmänna råd om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser, HIN. Kraven i HIN är retroaktiva och gäller i befintliga publika lokaler och på befintliga allmänna platser.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 2 §

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 12 §

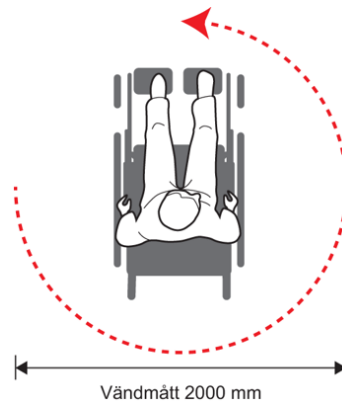
Du kan hitta ALM och HIN under rubriken "Boverkets författningssamling" i "Relaterad information".

Olika rullstolar dimensionerar i BBR, ALM och HIN

Olika rullstolar är dimensionerande i de olika reglerna och det medför att vissa mått är olika i BBR, ALM och HIN. Till exempel är det olika vändmått som är dimensionerande i BBR, ALM och HIN.

- I BBR inne i enskilda bostäder är det manuell eller liten eldriven rullstol för inomhusanvändning, inomhusrullstol med vändcirkelns diameter 1,30 meter som är dimensionerande. I övrigt i byggnader och på tomten är det mindre utomhusrullstol med vändcirkelns diameter 1,50 meter som dimensionerar.
- I ALM är det en större utomhusrullstol som används med vändcirkelns diameter 2,0 meter.
- I HIN är det mindre utomhusrullstol med vändcirkelns diameter 1,50 meter som är dimensionerande i publika lokaler och en större utomhusrullstol med vändcirkelns diameter 2,0 meter för allmänna platser.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:5) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader - 5 §

Figur 21. Illustrationen visar vändmått för rullstol enligt ALM. Illustration: Altefur Development / Boverket

Relaterad information

På Boverket

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:5\) om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga på allmänna platser och inom områden för andra anläggningar än byggnader \(i Boverkets författningssamling\)](#)

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:13\) om avhjälpande av enkelt avhjälpbara hinder till och i lokaler dit allmänheten har tillträde och på allmänna platser \(i Boverkets författningssamling\)](#)

Bostadsutformning

Regler om vilka funktioner som ska finnas i en bostad, möjligheter att sammanföra vissa funktioner i gemensamma utrymmen och om bostadskomplement finns i Boverkets byggregler, BBR. Reglerna handlar om den lägsta nivån för att få en fungerande bostad. Kraven på bostadsutformning innehåller både utformningskrav och tekniska egenskapskrav. Utformningskraven prövas vid bygglovet medan de tekniska egenskapskraven behandlas vid tekniskt samråd och startbesked.

Regler om lämplighet för sitt ändamål

Regler om lämplighet för sitt ändamål finns i 8 kap. 1 § 1 och 4 § 7 plan- och bygglagen, PBL och 3 kap. 1 och 16-17 §§ plan- och byggförordningen, PBF. Det finns också regler om detta för uppförande av bostäder i avsnitt 3:2 BBR och för ändring av bostäder i avsnitt 3:52. Reglerna om lämplighet för sitt ändamål är i BBR begränsade till att gälla utformning av permanenta bostäder. Notera att till exempel tillfälligt anläggningsboende inte är att betrakta som bostäder. Inte heller hotell är att betrakta som bostäder. Reglerna i BBR om bostadsutformning gäller därför inte för tillfälliga anläggningsboenden och hotell.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 1, 4 §§

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 16, 17 §§

Utformningskrav och tekniska egenskapskrav

Bostadsutformningskraven i BBR innehåller både utformningskrav och tekniska egenskapskrav. I inledningen till avsnitt 3:2 förtydligas vad som är regler till utformningskrav, tekniska egenskapskrav eller bådadera. För att underlätta för läsarna har Boverket dessutom tagit fram ett stöddokument som med olika färgsättning och stil skiljer på vad som är vad. Ta del av stöddokumentet under rubriken "Dokument" i "Relaterad information".

Utformningskraven prövas vid bygglovet. Om det är åtgärder som inte kräver bygglov men kräver anmälan gäller i stället att utformningskraven bedöms inför startbeskedet. Exempel på åtgärd som inte kräver bygglov men kräver anmälan är uppförande av komplementbostadshus, det vill säga attefallshus för bostadsändamål.

[Lov och anmälningsplikt](#)

De tekniska egenskapskraven hanteras vid tekniskt samråd och startbesked. Det som är granskat i bygglovet får inte tas upp igen inför startbesked.

Plan- och bygglag (2010:900) 9 kap. 4 a §

Plan- och byggförordning (2011:338) 6 kap. 5 §

Dimensionering, disponering, funktioner och bostadskomplement

Bostäder ska dimensioneras och disponeras med hänsyn till sin långsiktiga användning. Bostäderna ska också inredas och utrustas med hänsyn till sin långsiktiga användning.

I PBF och avsnittet om bostadsutformning i BBR ställs krav på vissa funktioner som ska kunna tillgodoses i bostaden. Det ställs också krav på bostadskomplement.

Det finns en bostadsutformningsstandard, SS 91 42 21:2006, med dimensionerande mått och inredningslängder som det hänvisas till i allmänna råd i BBR.

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 1 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 17 §

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:22

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:23

Olika regler beroende på bostadsstorlek

Det finns bostadsutformningsregler för följande typer av bostäder

- bostäder större än 55 m² (avsnitt 3:222)
- bostäder större än 35 m² och högst 55 m² (avsnitt 3:223)
- bostäder om högst 35 m² (avsnitt 3:224)
- studentbostäder om högst 35 m² (avsnitt 3:225)
- bostäder med gemensamma utrymmen (avsnitt 3:226)
- bostäder avsedda för en person med gemensamma utrymmen (avsnitt 3:227)

- särskilda boendeformer för äldre (avsnitt 3:228).

Bostäder större än 55 m² ska utformas med hänsyn till det antal personer som de är avsedda för. I bostaden bör det finnas plats för parsäng i minst ett rum, eller avskiljbar del av ett rum, för sömn och vila. Men det finns möjlighet att utforma en bostad utan plats för parsäng, om det är motive-
rat utifrån bostadens avsedda användning. Det kan till exempel vara en bostad avsedd för flera studenter.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:222

Bostäder större än 35 kvadratmeter men högst 55 kvadratmeter ska utfor-
mas med hänsyn till sin storlek. Grundkravet i bostadsutformningsreg-
lerna är att det ska finnas rum eller avskiljbar del av rum för daglig sam-
varo, sömn och vila och matlagning. Det innebär att om man inte från
början har egna separata rum för de tre olika funktionerna daglig sam-
varo, sömn och vila samt matlagning så måste funktionerna vara möjliga
att skilja av för att bli egna separata rum. Det handlar då om att de tre
funktionerna var för sig och som enskild funktion utan andra funktioner
kan avskiljas. Funktionen måltider får vara i samma avskiljbara del som
funktionen matlagning eftersom dessa två funktioner ska vara i närheten
av varandra. För bostäder större än 35 kvadratmeter men högst 55
kvadratmeter räcker det dock att antingen funktionen sömn och vila eller
funktionen matlagning är en avskiljbar del av ett rum. Det vill säga att det
ska gå att skilja av antingen ett kök eller ett sovrum. Funktionen daglig
samvaro ska i enlighet med grundkraven finnas i rum eller avskiljbar del
av rum. En avskiljbar del av ett rum ska ha fönster mot det fria och ska
med bibehållen funktion kunna avskiljas med väggar från resten av rum-
met.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:223

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:22

Bostäder om högst 35 m² ska också utformas med hänsyn till sin storlek.
Men i dessa bostäder får funktionerna daglig samvaro samt sömn och vila
överlappa varandra helt eller delvis. Det räcker att det finns utrymme för
en säng som också kan användas som soffa. Det finns inget krav på av-
skiljbarhet i en sådan här bostad, det vill säga alla funktioner utom hygien
får finnas i ett och samma rum utan att kunna skiljas av. Det behöver där-
för bara finnas ett fönster. I det allmänna rådet anges hur mycket köksin-
redning och utrymmen för förvaring som behövs i den här typen av bo-
stad.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - BBR avsnitt 3:224

Ett attfallshus är en bygglovsbefriad komplementbyggnad eller ett komplementbostadshus som inte får ha större byggnadsarea än 30 m². Reglerna för bostäder om högst 35 m² gäller även för komplementbostadshus, om de är permanentbostäder.

Plan- och bygglag (2010:900) 9 kap. 4 a §

Det finns särskilda regler för studentbostäder i BBR avsnitt 3:225.

Bostäder i flera plan

I en bostad som har flera plan behöver endast entréplanet vara tillgängligt. I avsnitt 3:221 BBR anges vad som behöver finnas på entréplanet. Syftet med denna regel är bland annat att det ska vara möjligt att bo kvar även om en boende får nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, tillfälligt eller bestående.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:221

BBR 3:147

I regeln räknas det upp vilka funktioner som minst ska finnas på entréplanet. Det ska alltid finnas hygienrum på entréplanet och det ska vara tillgängligt och användbart enligt avsnitt 3:146. Kraven på de övriga funktionerna är däremot i de flesta fall lägre än de generella kraven enligt avsnitt 3:22. Exempel på det är att avskiljbar sängplats inte behöver vara ett rum eller en avskiljbar del av ett rum för sömn och vila. Det ska finnas plats för säng som kan skärmas av med draperi eller skärm.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:146

Ett annat exempel på de lägre kraven på entréplanet är om köket finns på annat plan så ställs det bara krav på möjlighet till matlagning på entréplanet. Det innebär att man ska kunna laga mat, förvara mat och diska på entréplanet. Det räcker inte att det bara är förberett för funktionen matlagning. Köksförvaring innebär att det ska finnas plats för förvaring av husgeråd, torra varor och av kyld mat. Det finns inte mer detaljerade angivelser om exempelvis mått för denna funktion, den kan lösas på olika sätt.

De funktioner som ska finnas i en bostad enligt 3:22 BBR men som inte finns på entréplanet ska i stället finnas på något av de övriga planen i

bostaden. Om det inte finns ett fullvärdigt kök i entréplanet så måste fullvärdigt kök finnas på annat plan. Det kan också handla om att man på entréplanet endast har en avskiljbar sängplats, då ska man dessutom på annat plan ha rum eller avskiljbar del av rum för sömn och vila.

Hör nära samman med tillgänglighet och användbarhet

Bostadsutformningsavsnittet hör nära samman med avsnittet 3:1 i BBR om tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga. Det är lämpligt att läsa bostadsutformningsavsnittet tillsammans med avsnittet om tillgänglighet och användbarhet.

Webbutbildning

I webbutbildningen "Utformningskrav och tekniska egenskapskrav – lämplighet för sitt ändamål och tillgänglighet" får du lära dig mer om kraven.

[PBL Akademin \(webbutbildning\)](#)

Relaterad information

Dokument

[Vägledning Utformningskrav respektive tekniska egenskapskrav \(PDF, 342 KB\)](#)

Utformningsstandard

I allmänna råd i Boverkets byggregler, BBR hänvisas till den svenska standarden SS 91 42 21 när det gäller mått i bostaden. Det handlar både om mått för tillgänglighet och mått och inredning för bostadsutformning.

Svenska standarder antas av nationella standardiseringsorgan. SS 91 42 21:2006 Byggnadsutformning-Bostäder-Invändiga mått är antagen av det nationella standardiseringsorganet Svenska institutet för standarder (SIS). BBR hänvisar i avsnittet om tillgänglighet och användbarhet och i avsnittet om bostadsutformning i allmänna råd till dimensionerande mått och inredningslängder i standarden. I standarden finns invändiga mått som gör bostaden möblerbar och tillgänglig och användbar. Den ger mått på möblerbart utrymme, fast inredning och fast utrustning och betjäningsareor till dessa.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:142

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:143

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:146

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:22

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:23

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:511

Det är i allmänt råd som hänvisning görs till standarden. Det innebär att om byggherren gör på annat sätt än enligt standarden så behöver byggherren kunna visa att den bindande föreskriften ändå uppfylls.

I BBR hänvisas i de allmänna råden enbart till standardens dimensionerande mått och inredningslängder. I standarden SS 91 42 21 finns vidare hänvisningar till andra standarder. BBR hänvisningen till SS 91 42 21 gäller inte dessa vidare hänvisningar.

Om det i BBR finns angivna mått så gäller dessa mått som miniminivå oavsett mått i standarden. Här följer ett exempel för att åskådliggöra detta. I allmänt råd i BBR anges att inredningslängden för matlagning bör

vara minst 1,80 meter bred i bostäder med en BOA om högst 35 kvadratmeter. Dessutom finns i allmänt råd i BBR angivet allmänt att dimensionerande mått och inredningslängder som är lämpliga vid utformningen av bostaden finns i SS 91 42 21. Men då det i BBR finns angivna mått på 1,80 meter för inredningslängden så gäller detta som miniminivå i bostäder med en BOA om högst 35 kvadratmeter, inte det mått som finns i standarden.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:224

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:22

Boverkets hänvisning till standarden gäller enbart normalnivån, inte andra nivåer. Sänkt nivå på tillgänglighet enligt standarden kan användas när det inte finns något krav på tillgänglighet i byggreglerna, till exempel i fritidshus. Höjd nivå är frivillig för byggherrar och projektörer att använda och är inte kopplat till byggreglerna.

Relaterad information

På andra webbplatser

[Aktuell standard \(på SIS webbplats\)](#)

Studentbostäder

För studentbostäder är kraven på areor och inredning lägre än för övriga bostäder i Boverkets byggregler, BBR. Det innebär att en studentbostad kan ha mindre boarea än övriga bostäder.

Inledning

Det finns särskilda regler för studentbostäder i BBR. Det handlar om bostäder enbart avsedda för studenter vid universitet eller högskola.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 1:6

Studentbostäder om högst 35 m² utan gemensamma delar

I en studentbostad om högst 35 m² kan funktionerna daglig samvaro, sömn och vila och matlagning finnas i samma rum. De olika funktionerna i rummet behöver inte kunna skiljas av från varandra. Därför räcker det att rummet har ett fönster. Bostaden ska vara tillgänglig och användbar för personer med nedsatt rörelseförmåga, och det gäller alltså även hygienrummet.

I en studentbostad om högst 35 m² kan dessutom funktionerna daglig samvaro, sömn och vila och måltider finnas på samma utrymme, dvs. överlappa varandra. Dessa överlappande funktioner kan exempelvis lösas med en bäddsoffa med bord. På så sätt kan en sådan bostad göras ännu mindre än motsvarande vanliga bostäder.

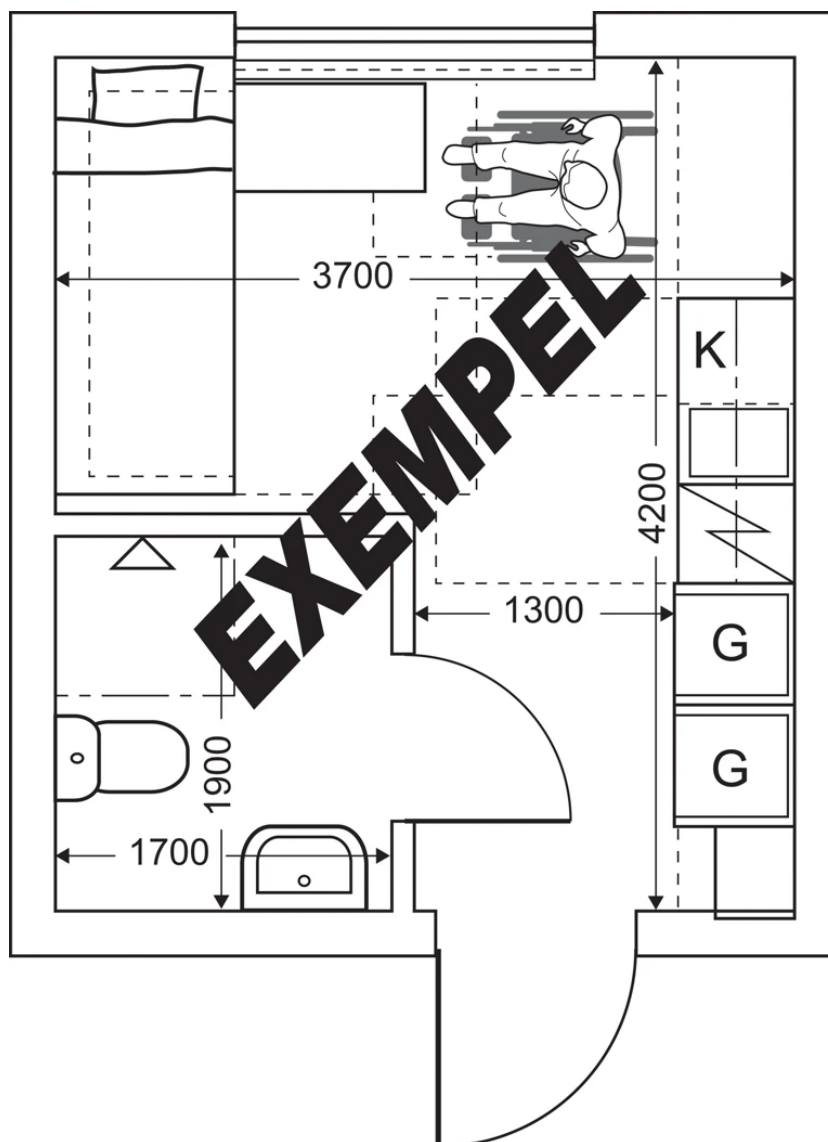
Det minsta rekommenderade måttet som är godtagbart för utrymmet och inredningslängden för matlagning anges direkt i det allmänna rådet i 3:225. Här gäller inte den generella hänvisningen till SS 91 42 21. Men de ingående funktioner som anges i standarden ger vägledning om hur kravet på inredning för matlagning kan lösas. Det handlar exempelvis om att det behövs spis, vask och kylskåp. Även måtten för förvaring och plats för ytterkläder anges direkt i det allmänna rådet. För övriga mått gäller den generella hänvisningen till SS 91 42 21.

Studentbostäder om högst 35 m² kan utformas utan plats för medhjälpare på sängens bortsida.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:146

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:225

En studentbostad med samtliga funktioner i den egna bostaden kan få en boarea på som minst cirka 16 m².

Figur 22. Exempel på studentbostad. Illustration: Altefur Development/Boverket

Dagsljus och solljus i studentbostäder

Studentbostäder om högst 35 m² behöver inte ha tillgång till direkt solljus.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 6:323

Mer om regler för studentbostäder

Du hittar en konsekvensutredning om reglerna för studentbostäder i Relaterad information.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:225

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:146

Ändring av byggnad till studentbostad

Det finns i ändringsavsnittet om bostadsutformning ett allmänt råd som tar sikte på när man bygger om större byggnader med stort djup eller bärande mellanväggar till studentbostäder eller bostäder avsedda för en person med gemensamma utrymmen enligt avsnitt 3:227. Det kan då finnas skäl att göra avkall på kraven på bostadsutformning.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:52

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:227

När studentbostad blir annan bostad

Byggnadsnämnden ska med hjälp av definitionen i PBL i ärenden kopplade till uppförande av en byggnad eller ändring av en byggnad kontrollera om byggnaden är tänkt att användas som studentbostad. Byggnadsnämnden får i normalfallet förlita sig på byggherrens uppgifter om byggnadens avsedda användning. Det är lämpligt att det av en ansökan om bygglov tydligt anges om ansökan avser studentbostäder eller inte.

Nämnden bör vid bygglovet upplysa om att det ställs krav som för en vanlig bostad om man ändrar användningssättet från studentboende till vanliga bostäder. Det är i sig inte bygglovspliktigt eller anmälanspliktigt att ändra användningen från studentboende till vanligt boende.

Med ändring avses även ändrat användningssätt. Att ändra från studentbostad till vanlig bostad innebär ändrat användningssätt. Kraven i bygglagstiftningen som gäller för ändring blir alltså tillämpliga. Det är upp till kommunen att bedöma om man ska bedriva aktiv tillsyn kring om det sker någon förändring av vilka som bor i studentbostäderna. Men kommunen ska alltid undersöka det om man blir uppmärksam på frågan.

Plan- och bygglag (2010:900) 1 kap. 4 §

Bostäder med gemensamma delar

Bostäder kan göras med delar som är gemensamma för flera bostäder. Reglerna skiljer sig lite åt beroende på om det är bostäder för en person eller andra bostäder.

Bostäder avsedda för en person med gemensamma utrymmen

För en grupp bostäder avsedda för en person får funktionerna daglig samvaro, matlagning, måltider och personhygien finnas i gemensamma delar. Det kan vara vissa av dessa funktioner som delas, eller alla. Studentbostäder är ofta bostäder av denna typ, exempelvis så kallade korridorboenden.

Om man väljer att ha gemensamma hygienrum får inte fler än tre enskilda bostäder dela på varje hygienrum. Hygienrum ska vara placerade i gemensamma utrymmen i nära anslutning till de enskilda bostäderna, och de ska finnas på samma plan som bostäderna.

Om inredning och utrustning för matlagning sammanförs till gemensamma utrymmen får upp till 12 enskilda bostäder dela den. Det kan vara hela funktionen som flyttas ut från den enskilda bostaden till gemensamma delar, eller delar av den.

Studentbostäder avsedda för en person med gemensamma utrymmen kan byggas med mindre boarea än motsvarande vanliga bostäder. För studentbostäder skiljer sig själva grundkraven i den enskilda bostaden från vanliga enpersons bostäder om högst 35kvm. Exempel på skillnad är att utrymme för sömn och vila inte behöver ha plats för medhjälpare vid sängens bortsida. Den enskilda bostaden kan därför byggas mindre och det innebär att den sammanlagda boarean för studentbostäder med gemensamma utrymmen blir mindre än för motsvarande vanliga bostäder.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:225

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:227

De minskade areorna och funktionerna ska kompenseras i skälig utsträckning. Men byggreglerna anger inte hur de gemensamma delarna ska se ut, eller hur stora de ska vara. Regler för hur många som får dela de gemensamma delarna finns för hygienrum och för inredning och utrustning för matlagning, men i övrigt inte. Det är omständigheterna i det enskilda fallet som får avgöra vilken utformning och placering man väljer. Ett gemensamt samvaroutrymme kan utformas på olika sätt. Det kan

exempelvis vara en "lounge" eller ett sällskapsrum för ett större antal bostäder som kompenserar en minskad area för samvaro i den enskilda bostaden.

Det förekommer olika boendekoncept där flera olika personer delar på ett större boende över 55 kvadratmeter med gemensamma utrymmen men där de boende har egna enskilda rum. Frågan kan ställas om boendet faller in under avsnitt 3:227 bostäder avsedda för en person med gemensamma utrymmen eller under avsnitt 3:222 bostäder större än 55 kvadratmeter. Det styrs av hyreslagen. Det är hyreskontraktet som avgör vad som räknas som en enskild bostadslägenhet. Plan- och bygglagstiftningen bygger på samma bostadslägenhetsbegrepp som hyreslagen. Om det är så att varje hyresgäst har eget kontrakt så är det att betrakta som flera enskilda bostadslägenheter och därigenom ska 3:227 tillämpas. Om däremot det större boendet hyrs av flera personer tillsammans med ett gemensamt kontrakt, ska avsnitt 3:222 tillämpas. Hela boendet är i så fall att betrakta som en gemensam större bostadslägenhet.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:227

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:222

I gemensamma utrymmen i bostäder för en person enligt avsnitt 3:227 räcker det med tillgång till indirekt dagsljus. För de enskilda bostäderna för studenter gäller dessutom att de inte behöver ha direkt solljus.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 6:322

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 6:323

Andra bostäder med gemensamma utrymmen

Även andra bostäder än för en person kan ha gemensamma delar. Kollektivboende är boende av denna typ. Men då får inte hygienrum vara gemensamma. Dessutom får rum för matlagning och för daglig samvaro samt utrymme för måltider endast delvis sammanföras till gemensamma utrymmen. Även inredning och utrustning för matlagning får sammanföras delvis. De gemensamma delarna ska ge fullgod kompensation för de inskränkningar som gjorts i de enskilda bostäderna.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt
3:226

Utrymme för sömn och vila

I en bostad ska det finnas utrymme för sömn och vila. Enligt reglerna kan det vara i ett separat sovrum eller i en avskiljbar del av ett rum. I mindre bostäder behöver det inte alls vara avskiljbart.

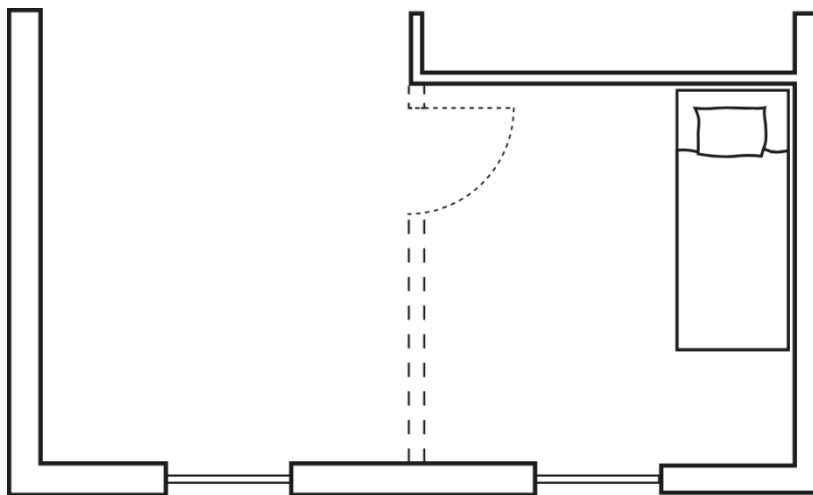
Avskiljbart utrymme för sömn och vila

Av plan- och byggförordningen framgår att bostäder i skälig utsträckning ska ha avskiljbara utrymmen för bland annat sömn och vila. I Boverkets byggregler, BBR preciseras i vilka slags utrymmen som funktionen sömn och vila kan vara i. Utgångspunkten i reglerna är att det ska finnas rum eller avskiljbar del av rum för sömn och vila.

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 1, 17 §§

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:22

Avskiljbarhet innebär att funktionerna ska kunna skiljas av med vägg och det ska finnas minst ett fönster i varje del. Hur stort utrymme som behövs för funktionerna framgår av bostadsutformningsstandarden SS 91 42 21, som BBR hänvisar till.

Figur 23. Planlösningen visar avskiljbart utrymme för sömn och vila. Illustration: Boverket/Altefur Development

Bostäder större än 55 m²

Bostäder större än 55 m² ska ha rum eller avskiljbar del av rum för sömn och vila.

Tidigare fanns det i BBR krav i föreskrift på plats för parsäng i ett av sovrummen i bostäder större än 55 m². Kravet är borttaget och i stället

finns ett allmänt råd om plats för parsäng. Det innebär att det finns möjlighet att utforma en bostad utan plats för parsäng, om det är motiverat utifrån bostadens avsedda användning. Det kan till exempel vara en bostad avsedd för flera studenter, där alla sovrum kan vara lika stora.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:222

Tänk på att om man planerar för att kunna möblera sovrummet med en barnsäng så ska barnsängen kunna nås av personer med nedsatt rörelseförmåga. Detta gör att areamåtten behöver anpassas till detta.

Undantag i BBR om krav på avskiljbarhet

I BBR finns dock undantag från kravet på avskiljbarhet av funktionen sömn och vila. Det gäller

- studentbostäder
- bostäder om högst 35 m²
- bostäder större än 35 m² och högst 55 m².

Det finns särskilda regler om avskiljbar sängplats på entréplanet i bostäder i flera plan.

Bostäder om högst 35 m²

I bostäder om högst 35 m² får utrymmena för funktionerna daglig samvaro, sömn och vila samt matlagning finnas i ett och samma rum utan att vara avskiljbara.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:224

Bostäder större än 35 m² och högst 55 m²

I bostäder större än 35 m² men högst 55 m² räcker det att antingen funktionen sömn och vila eller funktionen matlagning är en avskiljbar del av ett rum.

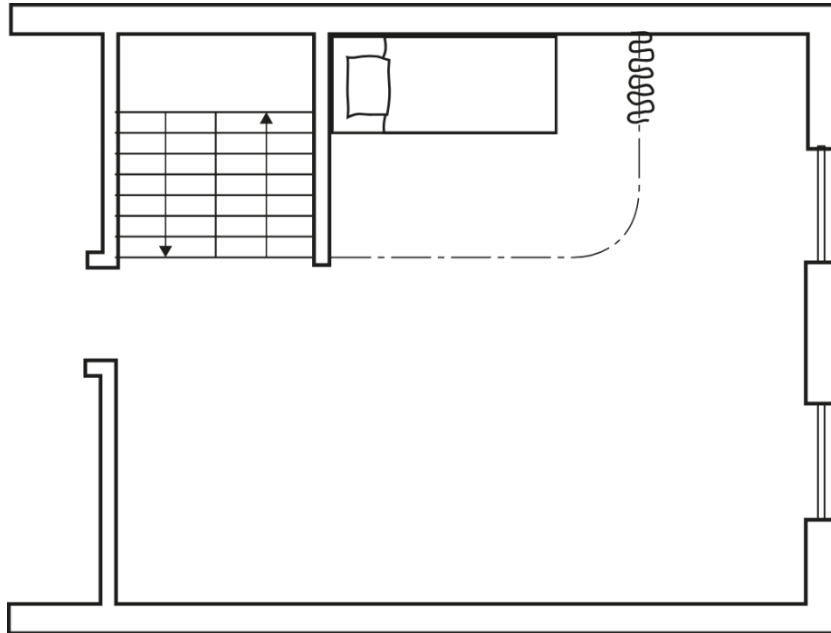
Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:223

Sängplats på entréplanet i bostad i flera plan

I avsnitt 3:221 anges vilka funktioner som ska finnas på entréplanet i bostäder i flera plan. Det ska finnas en avskiljbar sängplats på entréplanet,

men i det här fallet innebär det att det ska finnas plats för säng som kan skärmas av med draperi eller skärm. Det behöver inte vara ett rum eller en avskiljbar del av ett rum för sömn.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:221

Figur 24. Planlösningen visar sängplats som går att skärma av. Illustration: Boverket/Altefur Development

Inredning och utrustning för matlagning

I en bostad ska det finnas inredning och utrustning för matlagning. Matlagning definieras som "tillagning av mat och förvaring av livsmedel".

Regler om inredning och utrustning för matlagning

Boverkets byggregler avsnitt 3:22 anger allmänna regler om utformningen av bostäder.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:22

I en bostad ska det bland annat finnas inredning och utrustning för matlagning, vilket innefattar att det ska finnas en ugnsfunktion för tillagning av mat. Det är inte tillräckligt med en ugnsfunktion som i princip enbart är avsedd för att värma mat.

I BBR 3:22 hänvisas i det allmänna rådet till standarden SS 91 42 21 för dimensionerande mått och inredningslängder som är lämpliga. Standarden innehåller bland annat inredningslängder för matlagning, i dagligt tal "köksinredning", för olika bostadsstorlekar. Hänvisningen från BBR innebär att standarden anger på vilket sätt kravet på inredning och utrustning för matlagning kan uppfyllas. I standarden visas inredningslängder med spis inklusive ugn, kyl, frys och diskho.

Standarden hänvisar vidare till andra standarder och till handboken KÖK. Men hänvisningen i BBR innefattar bara SS 91 42 21, för dimensionerande mått och inredningslängder, inte några vidarehänvisningar.

Tillgänglighet för personer med nedsatt rörelseförmåga

Bostäder ska vara tillgängliga och användbara för personer med nedsatt rörelseförmåga. När det gäller inredning och utrustning för matlagning så handlar det om att det också ska finnas tillräckligt med plats för betjäningsareor för exempelvis rullstolsanvändare. Väsentliga delar, som spis och diskho, behöver vara placerade så att tillgänglighet och användbarhet kan uppnås. Standardens illustrationer anger sådana mått, exempelvis måttet 800 mm mellan spis och diskho.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:146 och avsnitt 3:147

Bostäder om högst 35 m²

För bostäder med en boarea, BOA, om högst 35 m² bör inredningslängden vara minst 1,80 meter bred. Det anges direkt i det allmänna rådet i avsnitt 3:224. Detta mått gäller då istället för standardens mått för denna bostadstyp. Men den övergripande hänvisningen i avsnitt 3:22 till standarden för att uppfylla kravet på inredning och utrustning för matlagning gäller fortfarande. Det innebär att för den här bostadstypen anger standarden vilka delar som ingår i inredningslängden, men inte delarnas mått och storlek. Inredningslängden minst 1,80 m anger den totala längden för inredning och utrustning för matlagning. Så till exempel kyl ingår i denna.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:224

Studentbostäder om högst 35 m²

För studentbostäder med en boarea, BOA om högst 35 m² gäller samma resonemang som för bostäder om högst 35 m². Men inredningslängden bör i detta fall vara minst 1,40 meter bred.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:225

Webbutbildning om byggregler i kök och bad

Boverket har tagit fram en webbutbildning som riktar sig till dig som arbetar med att planera, rita, bygga och/eller installera kök eller badrum och den handlar om vilka byggregler som är minimikrav i dessa utrymmen. Utbildningen består av tre avsnitt, dels en introduktion till byggreglerna, ett avsnitt om byggregler i kök och ett tredje avsnitt om byggregler i badrum.

[Byggregler i kök och bad](#)

Rumshöjd

Det finns krav på viss rumshöjd i permanenta bostäder, men inte i fritidshus med högst två bostäder. Det finns även krav på viss rumshöjd i publika lokaler och arbetslokaler. Kraven på rumshöjd är beroende på hur länge personer förväntas vistas i rummet och på hur många personer som förväntas vara här. Rumshöjd är ett tekniskt egenskapskrav som behandlas vid tekniskt samråd och startbesked.

Reglerna om rumshöjd i Boverkets byggregler, BBR har sin grund i regler om hygien, hälsa och miljö i plan- och bygglagen, PBL och plan- och byggförordningen, PBF. Rumshöjden ska vara tillräcklig för att undvika olägenheter för människors hälsa.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 4 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 9 §

Regler om rumshöjd som gäller vid uppförande av en byggnad finns i BBR avsnitt 3:3. Det finns dessutom regler om rumshöjd som gäller vid ändring av byggnad i avsnitt 3:53, till exempel om en källare byggs om till bostad. Reglerna om rumshöjd i BBR gäller inte för fritidshus med högst två bostäder.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:11

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:53

Rumshöjd är ett tekniskt egenskapskrav

Kravet på rumshöjd handlar inte om något av de tre utformningskraven i PBL. Det ska därför inte prövas i bygglovet.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 1 §

Rumshöjd är ett tekniskt egenskapskrav som hanteras i byggprocessen vid tekniskt samråd och startbesked.

Men det är inget som hindrar att byggnadsnämnden under handläggningen av bygglovet uppmärksammar sökanden om eventuella problem kopplat till frågan om rumshöjd.

Rum att vistas i mer än tillfälligt eller tillfälligt

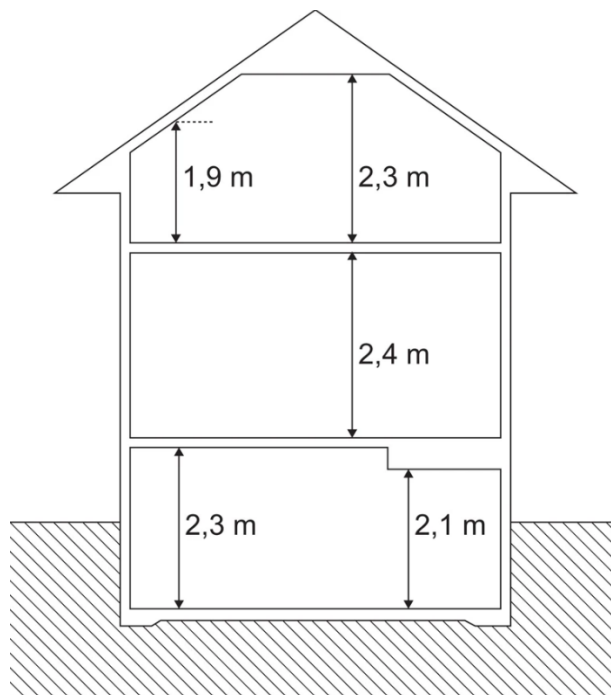
Reglerna i BBR om rumshöjd är uppdelade efter om det gäller rum avsedda att vistas i mer än tillfälligt eller rum avsedda att vistas i tillfälligt. I BBR ges exempel på vad som är rum avsedda för människor att vistas i mer än tillfälligt och för tillfällig vistelse. Exempel på rum avsedda att vistas i mer än tillfälligt är rum för sömn och vila. Exempel på rum avsedda att vistas i tillfälligt är hygienrum.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 1:6

Rumshöjd i bostäder

Rumshöjden ska vara minst 2,40 meter i bostäder i rum som är avsedda att vistas i mer än tillfälligt. I småhus, det vill säga en- eller tvåbostadshus, får dock rumshöjden vara minst 2,30 meter i vinds- och souterrängvåningar samt i källare. I begränsade delar av rum får dessa rumshöjder underskridas. Men där ståhöjd behövs ska rumshöjden vara minst 2,10 meter under horisontell del av tak eller 1,90 meter under snedtak. Del av rum som inte behöver ståhöjd och därför kan ha lägre rumshöjd behöver inte delas av med vägg eller liknande från den del av rummet som har högre rumshöjd.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:3111

Figur 25. Sektion som visar rumshöjder. Illustration: Altefur Development/Boverket

I rum eller avskiljbara delar av rum i bostäder avsedda att vistas i tillfälligt får rumshöjden inte vara lägre än 2,10 meter. Exempel på rum att vistas tillfälligt i är hygienrum och bostadskomplement såsom bostadsförråd och garage.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:312

Rumshöjd i publika lokaler

I publika lokaler ska rumshöjden vara minst 2,70 meter. I rum avsedda för ett mindre antal personer kan rumshöjden vara lägre, den får dock inte vara lägre än 2,40 meter. Exempel på rum avsedda för ett mindre antal personer är mötesrum för högst 16 personer.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:3112

I publika lokaler ska rum eller avskiljbara delar av rum som är avsedda att vistas i tillfälligt inte ha lägre rumshöjd än 2,10 meter.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:312

Rumshöjd i arbetslokaler

I arbetsrum ska rumshöjden vara minst 2,40 meter. I begränsade delar av rum kan rumshöjden underskridas. Men där ståhöjd behövs ska rumshöjden vara minst 2,10 meter under horisontell del av tak eller 1,90 meter under snedtak. I undervisningslokaler och andra arbetslokaler avsedda för ett större antal personer ska rumshöjden vara minst 2,70 meter. Arbetsmiljöverket har också regler om rumshöjd i arbetslokaler. För arbetslokaler gäller alltså både kraven i BBR och Arbetsmiljöverkets regler.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:3113

Du hittar Arbetsmiljöverkets föreskrift Arbetsplatsen utformning under rubriken "På andra webbplatser" i "Relaterad information".

Fri höjd i kommunikationsutrymmen

I byggreglerna om säkerhet vid användning finns det krav på att det ska finnas fri höjd på 2,00 meter i utrymningsvägar, trappor, dörrar och andra kommunikationsutrymmen. Dessa krav gäller för alla sorters byggnader. Med kommunikationsutrymmen menas utrymmen som främst används för förflyttning. Exempel på kommunikationsutrymmen kan vara korridorer, hallar, passager, ramper och kommunikationsytor i rum.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 8:34

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 1:6

Relaterad information

[Arbetsplatsen utformning \(AFS 2020:1\) \(på Arbetsmiljöverkets webbplats\)](#)

Driftutrymmen

Det finns regler för avfallsutrymmen och andra driftutrymmen som används för byggnaders drift och skötsel. Denna vägledning tar särskilt upp kopplingar till arbetsmiljöfrågor och planfrågor.

Inledning

Regler om driftutrymmen finns i avsnitt 3:4 i BBR. Reglerna har sin grund i bestämmelser om hushållning med vatten och avfall och säkerhet vid användning i plan- och bygglagen, PBL och plan- och byggförordningen, PBF.

Plan- och bygglag (2010:900) 8 kap. 4 §

Plan- och byggförordning (2011:338) 3 kap. 9–10 §§

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:4

Med driftutrymmen menas utrymmen som huvudsakligen används för byggnaders drift och skötsel som till exempel fläktrum, städutrymmen, hissmaskinutrymmen, avfallsutrymmen, undercentraler och pannrum. De inledande allmänna reglerna i avsnitt 3:42 om utformning av driftutrymmen och avsnitt 3:421 om tillträdesvägar till driftutrymmen gäller för alla typer av driftutrymmen, även för avfallsutrymmen och hissmaskinutrymmen.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:411

Regler om hissar finns också i Boverkets föreskrifter och allmänna råd (2011:12) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar.

[Boverkets föreskrifter och allmänna råd \(2011:12\) om hissar och vissa andra motordrivna anordningar \(i Boverkets författningssamling\)](#)

Utformning av driftutrymmen

Reglerna för hur driftutrymmen ska placeras och utformas syftar till att göra utrymmena säkra att använda både för de boende men även för de som ska utföra ett arbete. De ska även vara lättåtkomliga och ha tillräcklig plats för de som ska utföra arbete där. En genomtänkt placering och utformning av driftutrymmen är viktig för att åstadkomma en god arbetsmiljö och det finns därför hänvisningar till Arbetsmiljöverkets regler.

Arbetsmiljöaspekterna är viktiga att beakta vid projektering och uppförande. Arbetsmiljöverket kan stoppa arbete i utrymmen som är dåligt utformade.

Närmare om driftutrymmens utformning finns i ett allmänt råd, till exempel när det bör finnas låsbara dörrar, golvbrunnar och fasta anordningar för att hantera tunga installationsdelar. Exempel på hur ett driftutrymme kan utformas finns även hos Arbetsmiljöverket. Exempel finns också i handledningen "Rätt arbetsmiljö för montörer och driftpersonal" som ges ut av VVS-installatörernas och Svenska Byggbranschens utvecklingsfond.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:42

Tillträdesvägar till driftutrymmen

Det är viktigt att driftutrymmen är enkla och säkra att nå, även med tunga och stora transporter. Det innebär att tillträdesvägar via stegar och yttertak bör undvikas.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:421

Avfallsutrymmen och avfallsanordningar

I byggreglerna ställs det krav på att det ska finnas utrymmen eller anordningar för hantering av avfall. Det ställs inga detaljerade krav om antalet behållare för olika avfallsfraktioner. I de kommunala renhållningsordningarna finns lokala regler om detta för de avfallsfraktioner som kommunen ansvarar för. Ju fler fraktioner avfallet sorteras i desto större utrymme krävs i regel. Enligt två nya förordningar om producentansvar påbörjas 2021 införandet av en bostadsnära insamling av förpackningar och returpapper för att vara fullt utbyggd 2025. Det kommer i de flesta fall att ställa krav på utrymme eller plats för sortering av detta avfall i olika fraktioner i eller i anslutning till bostadsbyggnader. Se närmare om detta nedan.

Viktigt att särskilt tänka på vid placering och utformning av avfallsutrymmen och avfallsanordningar är tillgänglighet och säkerhet. Med tillgänglighet avses tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse- och orienteringsförmåga. Det ska vara lätt för de boende att lämna sitt avfall. Därför finns ett allmänt råd om ett maximalt avstånd på 50 meter från byggnaders entréer till avfallsutrymmen och avfallsanordningar i flerbostadshus. Det är även viktigt att tänka på att trösklar och tunga dörrar till avfallsutrymmen kan hindra personer med nedsatt rörelse- eller

orienteringsförmåga att använda dessa utrymmen. Regler för tillgänglighet finns i avsnitt 3:1 BBR.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:422

Säkerhetsaspekter i samband med avfallshantering som är särskilt angelägna att hitta lösningar på är arbetsmiljön för renhållarna och säkerheten för de boende. Men dessa aspekter kan ibland komma i konflikt med varandra. Om detta kan du läsa mer i Boverkets vägledning som särskilt tar upp säkerhet, tillgänglighet och estetik för avfallsutrymmen.

[Boverkets vägledning om avfallshantering](#)

Regler för säkerhet vid användning finns i avsnitt 8 BBR.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:422

I reglerna står det att grovavfall ska kunna hanteras separat. Det behöver inte betyda att ett särskilt utrymme i byggnaden krävs. Med grovavfall avses hushållsavfall som är så tungt eller skrymmande att det inte är lämpligt att samla in i säck eller kärl, enligt definition i Naturvårdsverkets föreskrifter om brännbart avfall. ([jfr. Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2004:4](#))

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:422

Branschorganisationen Avfall Sverige har gett ut en handbok för avfallsutrymmen.

[Ta del av handboken här \(på Avfall Sveriges webbplats\).](#)

Avfallshantering i bostadslägenhet

Föreskrifter om krav på ett källsorteringsutrymme i bostadslägenheten infördes år 2008 i syfte att öka hushållens källsortering. Kravet gäller såväl flerbostadshus som småhus. Det ställs inga detaljerade krav om antalet behållare för olika avfallsfraktioner. Ju fler fraktioner avfallet ska sorteras i desto större utrymme krävs i regel. Det är lämpligt att anpassa källsorteringsutrymmet i bostadslägenheten till övrig insamling av avfall i byggnaden om det är flerbostadshus eller om det planeras gemensamhetslösningar. Hushållen har ansvar att sortera hushållsavfallet enligt lokala avfallsregler i de kommunala renhållningsordningarna. De ska även källsortera förpackningsavfall, tidningar och elavfall enligt avfallsförordningen och lämna till särskilda insamlingssystem som t.ex. återvinningsstationer.

Vissa fastighetsägare av flerbostadshus erbjuder även insamling av dessa fraktioner. Från 2021 ska insamlingen av förpackningar och returpapper från hushållen skötas av tillståndspliktiga insamlingssystem och då påbörjas också införandet av en bostadsnära insamling av sådant avfall.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:423

Avfallsförordning (2011:927) 24 b, 24 d, 25 §§

Viktigt att ha koll på lokala regler om avfallshantering

Hur avfallsutrymmen och avfallsanordningar ska utformas påverkas bland annat av lokala regler för avfallshantering. Där står hur avfall som kommunen ansvarar för ska sorteras, förvaras och hämtas. De lokala reglerna hittar man i den kommunala renhållningsordningen. Boverket reglerar endast fasta avfallsanordningar, inte lösa anordningar som till exempel avfallsbehållare.

Boverkets byggregler (2011:6) – föreskrifter och allmänna råd - avsnitt 3:422

Att tänka på redan i samband med detaljplan om avfallsutrymmen

Arbetsmiljön för renhållarna och säkerheten för de boende kan ibland komma i konflikt med varandra. Exempelvis måste renhållarna komma så nära det avfall som ska hämtas som möjligt, för att få bra arbetsförhållanden. Det innebär att tunga fordon förekommer i en miljö där man inte förväntar sig dem. Det har skett dödsolyckor där renhållningsfordon var inblandade. Flera av olyckorna har inträffat i samband med att renhållningsfordonet backat eftersom det inte funnits utrymme för att vända fordonet. Ofta har föraren inte sett att det har befunnit sig någon bakom fordonet. Personerna som förolyckats har ibland haft nedsatt syn, hörsel eller rörlighet, vilket medfört att de inte upptäckt bilen eller hunnit gå undan.

För att begränsa risken för olyckor när avfall lämnas och hämtas är det viktigt att tänka på placeringen av utrymmen och anordningar för avfall. Det är till exempel olämpligt att placera avfallsutrymmen och lekplatser nära varandra eftersom avfallstransporter ofta sker med tunga fordon. Hur avfallstransporterna lämpligen bör ske inom ett bostadsområde bör beaktas redan i detaljplanen. Det är bra om avfallsutrymmen placeras så att gångvägar inte behöver användas eller korsas och så att renhållningsfordon inte behöver backa för att kunna hämta avfall.

Relaterad information

På andra webbplatser

[Handbok för avfallsutrymmen \(på Avfall Sveriges webbplats\)](#)

[Plan- och byggförordning \(2011:338\) \(på Sveriges riksdags webbplats\)](#)

[Naturvårdsverkets vägledning om förpackningar och returpapper \(på Naturvårdsverkets webbplats\)](#)

[Naturvårdsverkets vägledningar om avfall \(på Naturvårdsverkets webbplats\)](#)

[Naturvårdsverkets föreskrift om hantering av brännbart avfall och organiskt avfall NFS 2004:4 \(på Naturvårdsverkets webbplats\)](#)

[SBUF-rapport 12241 Rätt Arbetsmiljö för montörer och driftpersonal \(på SBUF:s webbplats\)](#)

Publikationer

[Avfallshantering - tillgänglig, säker och estetisk](#)

Boverket

Box 534, 371 23 Karlskrona
Telefon: 0455-35 30 00
Webbplats: www.boverket.se